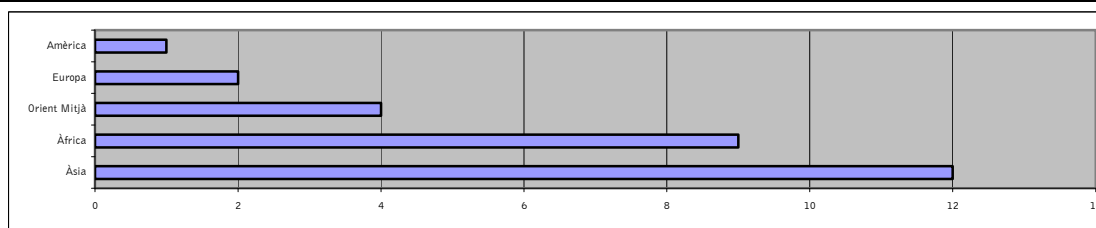

Conflictes armats

- ❑ En el primer trimestre de l'any es van registrar 28 conflictes armats, el mateix nombre que al finalitzar l'any 2007.
- ❑ La gran majoria dels conflictes armats van estar localitzats a Àsia (12) i Àfrica (nou), mentre que els restants se situen a l'Orient Mitjà (quatre), Europa (dos) i Amèrica (un).
- ❑ Els conflictes armats més greus de l'actualitat van continuar situats a l'Afganistan, el Txad, Colòmbia, l'Iraq, la República Democràtica del Congo (Kivus), Somàlia, Sri Lanka, Sudan (Darfur).
- ❑ A vuit dels 28 conflictes actius en el primer trimestre de l'any es va produir un increment de les hostilitats, mentre que en tres casos es va constatar una reducció de la violència: a l'Índia (Jammu i Caixmir), el Pakistan (nord-oest) i Palestina (entre Hamàs i Fatah).
- ❑ Més de la meitat dels conflictes armats van fer referència a demandes d'un major autogovern o a aspiracions identitàries.
- ❑ Els grups armats txadians van llançar una ofensiva contra la capital que va estar a punt d'enderrocar el president, Idriss Déby, de no ser per la intervenció militar francesa.
- ❑ L'exèrcit turc va dur a terme una ofensiva terrestre contra el PKK al nord de l'Iraq, que es va saldar amb un balanç oficial de 240 morts en les files del grup armat i 24 en les forces armades.

En el present apartat s'analitzen els 28 conflictes armats¹ actius durant el primer trimestre del 2008, xifra estable des de finals del 2007. Cal destacar el canvi de tendència experimentat a l'Iraq, amb un nou increment de les hostilitats i de la violència després de la reducció dels últims mesos del 2007, repunt que va estar motivat pels forts combats entre partidaris del clergue shiïta al-Sadr i l'exèrcit iraquí. En clau positiva, el conflicte al nord-oest del Pakistan va veure a una reducció de la violència, després d'un acord d'alto el foc i la retirada de les forces armades de diverses posicions; i també el conflicte intrapalestí va registrar una relativa millora. En línies generals, a vuit dels 28 conflictes es va agreujar la situació, mentre que a tres va millorar i a uns altres 17 es va mantenir sense canvis significatius. Pel que fa la intensitat de la violència, la meitat dels conflictes es van caracteritzar per una intensitat mitjana, mentre que vuit conflictes van destacar per la seva especial virulència, la meitat d'ells a l'Àfrica (el Txad, República Democràtica del Congo [est], Somàlia, Sudan [Darfur]), dos a l'Àsia (Afganistan i Sri Lanka), un a Amèrica (Colòmbia), i un altre a l'Orient Mitjà (l'Iraq). Per altra banda, es va mantenir la tendència de trimestres anteriors en relació a l'elevat nombre de conflictes (un 57,1%) en els quals les aspiracions identitàries o les demandes d'autogovern van ser causa fonamental de la disputa. D'aquests conflictes, la meitat va tenir lloc al continent asiàtic.

Gràfic 1.1. Distribució regional del nombre de conflictes armats

Taula 1.1. Resum dels conflictes armats 1er trimestre 2008

¹ S'entén per **conflicte armat** tot enfrontament protagonitzat per grups armats regulars o irregulars amb objectius percebuts com a incompatibles, en el qual l'ús continuat i organitzat de la violència: a) provoca un mínim de 100 víctimes mortals en un any o un greu impacte al territori (destrucció d'infraestructures o de la natura) i la seguretat humana (p. ex., població ferida o desplaçada, violència sexual, inseguretat alimentària, impacte en la salut mental i en el teixit social o disrupció dels serveis bàsics); b) pretén la consecució d'objectius diferenciats dels de la delinqüència comuna, i normalment vinculats: - a demandes d'autodeterminació i autogovern, o a aspiracions identitàries; - a l'oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat o a la política interna o internacional d'un govern, cosa que en ambdós casos motiva la lluita per accedir o erosionar el poder; o bé - al control dels recursos o del territori.

Conflicte ² -inici-	Tipologia ³	Actors principals ⁴	Intensitat ⁵
			Evolució trimestral
Àfrica			
Algèria -1992-	Intern internacionalitzat	Govern, Grup Salafista per a la Predicació i el Combat (GSPC) / Organització d'al-Qaida al Magrib Islàmic (OQMI)	2
	Sistema		=
Txad -2006-	Intern internacionalitzat	Govern, FUC, UFDD, UFDD Fundamental, RFC, CNT, CAR i SCUD, milícies janjaweed, Sudan	3
	Govern		↑
Etiòpia (Ogaden) -2007-	Intern	Govern, ONLF, OLF	2
	Autogovern, Identitat		=
Nigèria (Delta del Níger) -2001-	Intern	Govern, MEND, MOSOP, NDPVF i NDV, milícies de les comunitats ijaw, itsekri, urhobo i ogoni, exèrcits privats de seguretat	2
	Recursos, Identitat		=
República Centreafricana -2006-	Intern internacionalitzat	Govern, APRD, UFRD, UFR	2
	Govern		=
República Democràtica del Congo (est) -1998-	Intern internacionalitzat	Govern, milícies Mai-Mai, grups armats d'Ituri, FDLR, milícies Rastes, Congrés National pour la Défense du Peuple (general Laurent Nkunda), missió internacional MONUC (ONU)	3
	Identitat, Govern, Recursos		=
Somàlia -1988-	Intern internacionalitzat	Govern Federal de Transició (GFT), Aliança per a l'Alliberament de Somàlia (Unió dels Tribunals Islàmics, oposició política i armada) Etiòpia, EUA, Eritrea, senyors de la guerra, insurgència gihadista, Hawiye Tradition and Unity Council	3
	Govern		↑
Sudan (Darfur) -2003-	Intern Internacionalitzat	Govern, milícies progovernamentals <i>janjaweed</i> , diverses faccions del grup armat SLA, JEM, NRMD, NRF	3

² En aquesta columna s'assenyalen els Estats en els quals es desenvolupen conflictes armats. S'hi matisa entre parèntesis la regió dins d'aquest Estat a la qual se circumscriu el conflicte o el nom del grup armat que el protagonitza. Aquesta última opció s'utilitza en els casos en els quals hi ha més d'un conflicte armat en un mateix Estat o en un mateix territori dins d'un Estat, a fi de diferenciar-los.

³ Aquest informe classifica i analitza els conflictes armats a partir d'una doble tipologia, que aborda d'una banda les causes o la incompatibilitat d'interessos i, de l'altra, la confluència entre escenari del conflicte i actors. Quant a les causes, se'n poden distingir les següents: demandes d'autodeterminació i autogovern (Autogovern) o aspiracions identitàries (Identitat); oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat (Sistema) o a la política interna o internacional d'un govern (Govern), cosa que en ambdós casos motiva la lluita per accedir al poder o erosionar-lo; o lluita pel control dels recursos (Recursos) o del territori (Territori). Pel que fa a la segona tipologia, els conflictes armats poden ser interns, interns internacionalitzats o internacionals. Es considera un conflicte armat intern l'enfrontament protagonitzat per actors armats del mateix Estat que operen exclusivament a i des de l'interior d'aquest Estat. En segon lloc, s'entén per conflicte armat intern internacionalitzat aquell en el qual alguna de les parts contendents és forana, o quan l'enfrontament s'estén al territori de països veïns. Per considerar un conflicte armat intern internacionalitzat també es tindrà en compte el fet que els grups armats tinguin les bases militars als països veïns, en connivència amb aquests Estats, des dels quals llancen els atacs. Finalment, s'entén per conflicte internacional aquell en el qual s'enfronten actors estatals o no estatals de dos o més països. D'altra banda, cal tenir en compte que la majoria dels conflictes armats actuals tenen una important dimensió i influència regional o internacional, a causa, entre altres factors, dels fluxos de persones refugiades, del comerç d'armes, dels interessos econòmics o polítics (com ara l'explotació legal o il·legal de recursos) que els països veïns tenen al conflicte, de la participació de combatents estrangers o del suport logístic i militar proporcionat per altres Estats.

⁴ Els actors principals que intervenen als conflictes conformen una amalgama d'actors armats regulars o irregulars. Els conflictes sol protagonitzar-los el govern, o les seves forces armades, contra un o diversos grups armats d'oposició, però també poden incloure altres grups no regulars com ara clans, guerrilles, senyors de la guerra, grups armats oposats entre si o milícies de comunitats ètniques o religioses. Encara que l'instrument bèl·lic que utilitzen més els actors és l'armament convencional i, en particular, les armes lleugeres (que són les causants del 90% de les víctimes mortals dels conflictes, principalment dones i menors), en molts casos s'empren altres mitjans, com ara atacs suïcides, atemptats i violència sexual, i fins i tot la gana és utilitzada com a instrument de guerra.

⁵ La intensitat d'un conflicte armat (alta, mitjana o baixa) i la seva evolució trimestral (escalada de la violència, reducció de la violència, sense canvis) s'avaluen principalment a partir de la seva letalitat (nombre de víctimes) i impacte a la població i al territori. Així mateix, hi ha altres dimensions que mereixen ser considerades, com la sistematització i la freqüència de la violència o la complexitat de la disputa bèl·lica (la complexitat està normalment vinculada al nombre i la fragmentació dels actors involucrats, al nivell d'institucionalització i capacitat de l'Estat i al grau d'internacionalització del conflicte, així com a l'elasticitat dels objectius i a la voluntat política de les parts per assolir acords). Per tant, solen considerar-se conflictes armats d'alta intensitat aquells que provoquen més de 1.000 víctimes mortals anuals, a més d'afectar normalment porcions significatives del territori i la població i implicar un nombre important d'actors (que estableixen interaccions d'aliança, confrontació o coexistència tàctica entre ells). Els conflictes de mitjana i baixa intensitat, en els quals es registren més de 100 víctimes mortals anuals, presenten les característiques esmentades, si bé amb menys presència i abast. Es considera que un conflicte armat finalitza quan es produeix una reducció significativa i sostinguda de les hostilitats armades, bé sigui per victòria militar, acord entre els actors enfrontats, desmovilització d'una de les parts o bé perquè una de les parts enfrontades renúncia a o limita notablement la lluita armada com estratègia per a la consecució d'uns objectius. Qualsevol d'aquestes opcions no significa necessàriament la superació de les causes de fons del conflicte armat ni tanca la possibilitat d'un resorgiment de la violència. La cessació temporal d'hostilitats, formal o tàcita, no implica necessàriament la fi del conflicte armat.

	Autogovern, Recursos, Identitat		↑
Uganda (nord) -1986-	Intern internacionalitzat	Govern, LRA	1
	Autogovern, Identitat		=
Amèrica			
Colòmbia -1964-	Intern	Govern, FARC, ELN, paramilitars AUC	3
	Sistema		=
Àsia			
Afganistan -2001-	Intern internacionalitzat	Govern, coalició internacional (liderada pels EUA), milícies talibanes, missió internacional ISAF (OTAN), senyors de la guerra	3
	Sistema		=
Filipines (NPA) -1969-	Intern	Govern, NPA	2
	Sistema		=
Filipines (Mindanao-MILF) -1978-	Intern	Govern, MILF	1
	Autogovern, Identitat		=
Filipines (Mindanao - Abu Sayyaf) -1991-	Intern internacionalitzat	Govern, Abu Sayyaf	1
	Autogovern, Identitat, Sistema		=
Índia (Assam) -1983-	Intern internacionalitzat	Govern, ULFA, DHD	2
	Autogovern, Identitat		=
Índia (Jammu i el Caixmir) -1989-	Intern internacionalitzat	Govern, JKLF, Lashkar-e-Tayyeba, Hizb-ul-Mujahideen	1
	Autogovern, Identitat		↓
Índia (Manipur) -1982-	Intern	Govern, PLA, UNLF, PREPAK, KNF, KNA	1
	Autogovern, Identitat		↑
Índia (CPI-M) -1967-	Intern	Govern, CPI-M	2
	Sistema		=
Myanmar -1948-	Intern	Govern, grups armats ètnics (KNU, SSA-S, KNPP, UWSA, CNF, ALP, DKBA, KNLA, KNU/KNPLAC, SSNPLO)	2
	Autogovern, Identitat		=
Pakistan (nord-oest) -2001-	Intern internacionalitzat	Govern, milícies talibanes, milícies tribals	2
	Sistema		↓
Sri Lanka (nord-est) -1983-	Intern	Govern, LTTE, LTTE (facció del coronel Karuna)	3
	Autogovern, Identitat		↑
Tailàndia (sud) -2004-	Intern	Govern, grups armats secessionistes	2
	Autogovern, Identitat		=
Europa			
Rússia (Txetxènia) -1999-	Intern	Govern federal rus, govern regional pro rus, grups armats txetxens	2
	Autogovern, Identitat, Sistema		=
Turquia (sud-est) -1984-	Intern internacionalitzat	Govern, PKK	2
	Autogovern, Identitat		↑
Orient Mitjà			
Iraq -2003-	Intern internacionalitzat	Coalició internacional liderada pels EUA i el Regne Unit, grups armats d'oposició interns i externs	3
	Sistema, Govern, Recursos		↑
Israel-Palestina -2000-	Internacional	Govern israelià, milícies de colons, ANP, Fatah (Brigades dels Màrtirs d'al-Aqsa), Hamas (Brigades Ezzedin al-Qassam), Jihad Islàmica, FPLP, FDLF, Comitès de Resistència Popular	2
	Autogovern, Identitat, Territori		↑
Palestina -2006-	Intern	ANP, Fatah (Brigades dels Màrtirs d'al-Aqsa), Hamas (Brigades Ezzedin al-Qassam)	1
	Govern		↓
Iemen -2004-	Intern	Govern, seguidors del clergue al-Houthi (<i>al-Shabab al-Mumen</i>)	2
	Sistema		=
1: intensitat baixa; 2: intensitat mitjana; 3: intensitat alta; ↑: escalada de la violència; ↓: reducció de la violència; =: sense canvis; Fi: deixa de considerar-se conflicte armat			

Conflictes armats: evolució trimestral per regions

Àfrica

a) Àfrica Occidental

Nigèria (Delta del Níger)	<i>Inici del conflicte:</i>	2001
<i>Tipologia:</i>	Recursos, Identitat	Intern
<i>Actors principals:</i>	Govern, MEND, MOSOP, NDPVF i NDV, milícies de les comunitats ijaw, itsereki, urhobo i ogoni, grups privats de seguretat	
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i> =
<i>Síntesi:</i>	El conflicte al Delta del Níger és fruit de les demandes no satisfetes de control dels beneficis dels recursos petrolers que es produeixen en aquestes terres. Diversos grups armats, entre els quals destaca el MEND (ijaw), exigeixen compensacions per l'impacte que les indústries extractores tenen sobre el seu territori, a més d'una participació més equitativa en el repartiment dels beneficis obtinguts de les explotacions i una descentralització més gran de l'Estat nigerià. Els atacs contra instal·lacions petroleres i bases militars, juntament amb el segrest de treballadors, són els mètodes utilitzats normalment per la insurgència. D'altra banda, aquesta situació ha menat a l'enfrontament pel control sobre la terra i els recursos a les diferents comunitats que habiten la regió.	

Van continuar els segrestos i atacs contra comissaries de policia i plataformes petroleres per part dels diversos grups armats presents en la regió. Cal destacar que al febrer diversos grups armats de la zona, a excepció de la facció del MEND dirigida per Henry Okah, van anunciar la seva disposició a reprendre les converses de pau, en paral·lel a la persistència de la violència. La facció del MEND dirigida per Okah va anunciar la seva retirada del procés de pau després que aquest fos detingut a Angola el mes de setembre de 2007. Les autoritats nigerianes van acusar de traïció a Okah, i això podria fer que s'enfrontés a la pena de mort. A més, els atacs de l'exèrcit a zones controlades pel grup armat NDV d'Ateke Tom van contribuir a augmentar la desconfiança envers l'oferta de diàleg del govern d'Umaru Yar'Adua. El MEND havia fixat com a preconditionió per a participar en les negociacions la conclusió de les incursions militars al Delta, l'amnistia per als seus membres, la desmilitarització de la zona i la declaració d'"emergència de desenvolupament" a la regió.

b) Banya de l'Àfrica

Etiòpia (Ogaden)	<i>Inici del conflicte:</i>	2007
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat	Intern
<i>Actors principals:</i>	Govern, grups armats ONLF, OLF	
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i> =
<i>Síntesi:</i>	Etiòpia és objecte de moviments de caràcter secessionista o de rebuig del poder central des dels anys setanta. L'ONLF, que sorgeix el 1984 i opera a la regió etiòp d'Ogaden, al sud-est del país, exigeix un grau superior d'autonomia per a la comunitat somali que habita aquesta regió. En diverses ocasions l'ONLF ha dut a terme activitats insurgents més enllà de la regió d'Ogaden, en col·laboració amb l'OLF, que des de 1973 exigeix al govern més autonomia a la regió d'Oromiya. El govern somali ha donat suport a l'ONLF contra Etiòpia, amb qui es va enfrontar pel control de la regió entre 1977 i 1978, guerra en la qual Etiòpia va derrotar Somàlia. El final de la guerra entre Eritrea i Etiòpia el 2000 va comportar l'increment de les operacions del govern per posar fi a la insurgència a Ogaden i, després de les eleccions que es van celebrar l'any 2005, els enfrontaments entre les forces armades i l'ONLF han augmentat.	

Van persistir els atacs per part de l'ONLF i les operacions militars de les forces armades etiòps, amb el consegüent balanç de xifres entorn de les víctimes mortals d'un i altre bàndol. A la fi de març el grup va anunciar haver causat la mort de 62 soldats com a conseqüència de diverses emboscades a les tropes etiòps, que s'uneixen a les 43 víctimes mortals de finals de febrer. Aquestes xifres van ser desmentides pel govern etiòp. Per la seva banda, el govern va anunciar a mitjans de febrer l'arrest de 309 policies que suposadament tenien vincles amb la insurrecció de l'ONLF, i la detenció al gener de diversos ciutadans nord-americans i europeus d'origen etiòp i somali per col·laboració amb l'ONLF a Jijiga, la capital d'Ogaden. L'organització nord-americana Christian Science Monitor va anunciar que diversos treballadors humanitaris internacionals van denunciar de forma anònima que les forces armades haurien comès execucions públiques, violacions, tortura, detencions arbitràries i pallisses a la població civil, i també van acusar l'ONLF de cometre greus violacions dels drets humans contra la població civil que rebutjava col·laborar amb ells. El **govern va advertir a les organitzacions humanitàries** (retornades a Ogaden després de l'aixecament parcial de les restriccions al novembre del 2007) **que podrien ser expulsades si trencaven el silenci respecte a possibles atrocitats comeses per les forces armades.**

Somàlia		<i>Inici del conflicte:</i>	1988
<i>Tipologia:</i>	Govern	Intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	Govern Federal de Transició (GFT), Aliança per a l'Alliberament de Somàlia (ALS, formada per la Unió dels Tribunals Islàmics (UTI), oposició política i armada), Etiòpia, EUA, Eritrea, senyors de la guerra, insurgència gihadista, Hawiye Tradition and Unity Council		
<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Síntesi:</i>	El conflicte armat i l'absència d'autoritat central efectiva que viu el país s'inicien el 1988, quan una coalició de grups opositors es rebel·la contra el poder dictatorial de Siad Barre i tres anys després aconsegueix enderrocar-lo. Aquesta situació dona pas a una nova lluita dins d'aquesta coalició per ocupar el buit de poder, que ha provocat la destrucció del país i la mort de més de 300.000 persones des de 1991, malgrat la intervenció internacional fracassada de principis dels anys noranta. Els diversos processos de pau per intentar instaurar una autoritat central han ensopegat amb nombroses dificultats, entre les quals destaquen la mateixa idiosincràsia de la societat somali, dividida en clans, la ingerència d'Etiòpia i el poder dels diversos senyors de la guerra. L'última iniciativa de pau va conformar el 2004 el GFT, que ha tingut el suport d'Etiòpia per intentar recuperar el control del país.		

Des de finals del 2007 la insurrecció ha incrementat la violència més enllà de la capital, Mogadiscio, i s'han produït atacs en diverses zones del centre i sud (Lower Shabelle, Hiiraan, Bay, Bakool i Juba) i també a Puntlàndia, al nord-est, i no necessàriament a zones controlades pel GFT. 40 organitzacions humanitàries van alertar al febrer que, a causa de la catàstrofe humanitària, la població dependent d'ajuda d'urgència ja ha augmentat a dos milions de persones. A més, els **EUA van decidir incloure formalment el grup de militants islamistes al-Shabaab a la llista d'organitzacions terroristes** per a incrementar la seva pressió sobre allò que Washington defineix com el principal vincle d'Al-Qaida a la Banya d'Àfrica. Malgrat tot, el nou primer ministre del GFT, Nur Hassan Hussein, va anunciar la seva voluntat d'iniciar un diàleg amb l'oposició sense precondicions, encara que l'ALS, la principal coalició opositora, va exigir la retirada prèvia de les tropes etiòps. El Consell de Seguretat de l'ONU va renovar per sis mesos el mandat de l'AMISOM, que va aconseguir els 3.300 militars gràcies a l'aportació de Burundi, lluny encara dels 8.000 previstos en el seu inici al febrer del 2007. El Departament de Missions de Manteniment de la Pau va plantejar al març diverses modalitats per a una futura missió de l'ONU en el país.

Sudan (Darfur)		<i>Inici del conflicte:</i>	2003
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Recursos, Identitat	Intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	Govern, milícies progovernamentals <i>janjaweed</i> , diverses faccions de l'SLA, JEM, NRMD, NRF		
<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↑

Síntesi: El conflicte de Darfur sorgeix el 2003 entorn de les demandes de més descentralització i desenvolupament de la regió per part de diversos grups insurgents, principalment l'SLA i el JEM. El govern va respondre a l'aixecament utilitzant les forces armades i les milícies àrabs janjaweed. Després de la signatura d'un acord de pau (DPA) entre el govern i una facció de l'SLA el maig del 2006, la violència s'ha agreujat, a més de generar la fragmentació dels grups d'oposició. Des de 2004 hi ha una missió de pau de la UA sobre el terreny, l'AMIS.

El govern sudanès, amb el suport de les milícies janjaweed, va realitzar atacs aeris i terrestres sobre diverses poblacions de la zona que van causar centenars de víctimes mortals, greus violacions del Dret Internacional Humanitari i nous desplaçaments de població cap al Txad, país que va anunciar que bloquejaria l'entrada de nous refugiats. La regió de Darfur Occidental, controlada pel JEM, va ser la més afectada pels enfrontaments. A més, el règim sudanès va continuar obstruint la tasca de la missió de manteniment de la pau conjunta UA/ONU, la UNAMID, que fins i tot va patir un atac a principis de gener, encara que al febrer es va signar l'acord sobre l'Estatut de les Forces, segons el qual la missió tindrà llibertat de moviment i li seran autoritzats els vols nocturns. La missió, no obstant això, no va aconseguir ni la meitat dels 26.000 soldats previstos, qüestió que va ser criticada pel secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, qui va assenyalar que els països que han estat més actius demandant la intervenció de l'ONU haurien de ser els primers en aportar els militars i els mitjans materials necessaris. Van persistir en va els intents dels representants de la UA i de l'ONU per a fer avançar les negociacions de pau amb el govern i els grups armats, i ambdós es van reunir amb representants de diversos països de la regió.

c) Grans Llacs i Àfrica Central

RD Congo (est)	<i>Inici del conflicte:</i>	1998
<i>Tipologia:</i>	Govern, Identitat, Recursos	Intern internacionalitzat
<i>Actors principals:</i>	govern, milícies Mai-Mai, grups armats d'Ituri, grup armat hutu ruandès FDLR, milícies Rastes, Congrés Nacional pour la Défense du Peuple (CNDP, general Laurent Nkunda)	
<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i> =
<i>Síntesi:</i>	El conflicte actual té l'origen en el cop d'Estat que va encapçalar Laurent Desiré Kabila el 1996 contra Mobutu Sese Seko. Va culminar amb la cessió del poder per part del President el 1997. Posteriorment, l'any 1998, Burundi, Ruanda i Uganda, al costat de diversos grups armats, intenten derrocar Kabila, que rep el suport d'Angola, el Txad, Namíbia, el Sudan i Zimbabue, en una guerra que ha causat al voltant de quatre milions de víctimes mortals. El control i l'expoliació dels recursos naturals han contribuït a la perpetuació del conflicte i de la presència de les forces armades estrangeres. La signatura d'un alto el foc el 1999 i de diversos acords de pau entre 2002 i 2003 ha comportat la retirada de les tropes estrangeres i la configuració d'un govern de transició. Posteriorment, l'any 2006, es va elegir un govern, que no ha suposat la fi de la violència a l'est del país, a causa de la presència de faccions de grups no desmobilitzats i de les FDLR, responsables del genocidi de Ruanda el 1994.	

Es va produir una lleu millora de la situació arran de la signatura d'un acord de pau a Goma el 23 de gener entre el govern i els grups armats de l'est del país, especialment el CNDP del general dissident Laurent Nkunda i les milícies Mai Mai, resultat de la conferència de pau iniciada el 6 de gener. L'acord estableix un alto el foc i la creació d'una zona de seguretat patrullada per la MONUC a Kivu Nord. A més, es va crear una comissió de supervisió de l'alto el foc, el desarmament i la separació dels grups i la seva integració a les forces armades o la seva desmobilització. El govern va proclamar una llei d'amnistia. No obstant això, el grup hutu ruandès FDLR no va ser convidat a la conferència de pau.⁶ Poc després es va posar de relleu la fragilitat de l'acord, ja que es van registrar enfrontaments gairebé diàriament entre el CNDP, les forces armades i les milícies Mai Mai, encara que les parts van manifestar la seva voluntat de mantenir l'alto el foc. El CNDP fins i tot es va retirar temporalment de la comissió de supervisió

⁶ Vegi's l'apartat de tensions.

de l'alto el foc com a conseqüència de la publicació d'un informe de la MONUC on se l'acusava d'haver matat 30 civils a Kivu Nord a mitjans de gener. Per altra banda, es van registrar actes de violència i enfrontaments entre les forces armades i la milícia FRPI prop de Bunia, capital d'Ituri, que van provocar el desplaçament d'un miler de persones. Es va produir la retirada del contingent del sudanès SPLA de la base Kengezi, a Ituri, després d'una presència de 10 anys.

R. Centreafricana	<i>Inici del conflicte:</i>	2006
<i>Tipologia:</i>	Govern	Intern internacionalitzat
<i>Actors principals:</i>	Govern, APRD, UFRD, UFR	
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i> =
<i>Síntesi:</i>	Durant l'any 2006, la situació al país es va agreujar per l'increment de les activitats de diversos grups insurgents, que denuncien la falta de legitimitat del govern de François Bozizé, com a producte d'un cop d'Estat contra el President Ange Félix Patassé entre els anys 2002 i 2003. El govern de Bozizé ha estat acusat de mala gestió dels fons públics i de dividir la nació. La insurgència té dos fronts: en primer lloc, a la populosa zona centre i nord-oest del país, l'APRD, dirigit per Bedaya N'Djadder, s'ha enfrontat al govern de Bozizé reivindicant un nou repartiment del poder polític. En segon lloc, cal destacar l'escalada de les operacions d'insurgència al nord-est del país per part de la coalició de grups UFDR. El govern ha agreujat la situació, en responsabilitzar la població civil de col·laborar amb la insurgència.	

Va persistir la inseguretat en el nord del país. Al gener, el president François Bozizé va nomenar el rector de la Universitat de Bangui, Faustin-Archange Touadéra, nou primer ministre, després de la dimissió d'Elie Doté, com a conseqüència d'una moció de censura del partit governamental del president François Bozizé. **Es va reprendre el desplegament de la missió europea EUFOR RCA/TCHAD a mitjan febrer, congelat com a conseqüència dels esdeveniments del Txad.**⁷ Aquest mateix mes es va produir l'alliberament dels dos líders rebels empresonats des de novembre del 2006 a Benín, Michel Djotodia i Abakar Sabone, president i portaveu del grup armat UFDR, perquè puguin participar a les converses de pau. Un centenar de persones van ser segrestades per criminals armats a Kouï (nord) a la frontera amb Camerun, i a la regió nord-oest del país va persistir la inseguretat com a conseqüència dels actes de violència, saquejos i segrestos perpetrats contra la població civil per bandes de criminals coneguts com a *Zaraguinas*, i les represàlies dutes a terme per les forces armades contra suposats assaltadors de camins. Finalment, al març Human Rights Watch va alertar que les forces armades txadianes havien realitzat nombroses operacions militars transfrontereres al nord-oest, causant la mort de civils, l'incendi d'habitatges, i el robatori d'animals.

Txad	<i>Inici del conflicte:</i>	2006
<i>Tipologia:</i>	Govern	Intern internacionalitzat
<i>Actors principals:</i>	Govern, FUC, UFDD, UFDD Fundamental, RFC, CNT, CAR i SCUD, milícies <i>janjaweed</i> , Sudan	
<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i> ↑
<i>Síntesi:</i>	El cop d'estat frustrat de 2004 i la reforma de la Constitució de 2005 boicotejada per l'oposició són el germen d'una insurgència que intensifica l'activitat durant l'any 2006, amb l'objectiu de derrocar el govern autoritari d'Idriss Déby. Aquesta oposició està liderada per la volàtil coalició FUC, composta per diversos grups i militars desafectes al règim, entre els quals destaca l'SCUD. S'hi afegix l'antagonisme entre tribus àrabs i poblacions negres a la zona fronterera entre el Sudan i el Txad, vinculat a l'extensió de la guerra que pateix la regió sudanesa veïna de Darfur, com a conseqüència de les operacions transfrontereres dels grups armats sudanesos i les milícies àrabs progovernamentals sudaneses <i>janjaweed</i> . Aquestes forces han atacat les poblacions i camps de refugiats de Darfur situats a l'est del Txad, cosa que ha contribuït a una escalada de la tensió entre el Sudan i el Txad, que donen suport a les seves insurgències respectives.	

⁷ Vegi's el resum de la situació del Txad.

El fet més destacable va ser l'ofensiva entre el 2 i el 3 de febrer d'una coalició de grups armats contra el govern, l'anomenat Comandament Militar Unificat (UFDD, RFC, i l'UFDD-Fonamental), que va estar a punt d'enderrocar el règim d'Idriss Déby, encara que van ser frenats gràcies a la intervenció militar francesa, que va forçar la seva retirada. Els enfrontaments van causar centenars de víctimes mortals (160 persones segons MSF i Creu Roja, 700 combatents segons el govern) mentre més de 1.000 van resultar ferides. També va causar el desplaçament de milers de persones de la capital cap a Camerun i Nigèria, i l'evacuació de centenars d'estrangers. Aquesta xifra s'afegeix al mig milió de persones desplaçades i refugiades que es troben a l'est del país. El desplegament de la missió europea es va interrompre com a conseqüència de l'inici de l'ofensiva i es va reprendre a mitjans de febrer. El govern va imposar l'estat d'emergència el 14 de febrer i el va aixecar el 15 de març, període durant el qual les forces de seguretat van perpetrar arrestos arbitraris d'opositors al govern, controls als mitjans, expulsions de milers de residents dels barris veïns a la capital i la destrucció d'uns 1.000 habitatges. El líder del RFC, Timane Erdimi, va anunciar contactes amb el govern i va amenaçar amb atacar l'oleoducte de Doba (sud) llevat que França i els EUA pressionessin a Déby per a forçar un diàleg.

Uganda (nord)		<i>Inici del conflicte:</i>	1986
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat	Intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	Govern, LRA		
<i>Intensitat:</i>	1	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Síntesi:</i>	El nord d'Uganda sofreix des de 1986 un conflicte armat en el qual el grup armat d'oposició LRA, mogut pel messianisme religiós del seu líder, Joseph Kony, intenta derrocar el govern de Yoweri Museveni i instaurar un règim basat en els Deu Manaments de la Bíblia. La violència i la inseguretat causada pels atacs de l'LRA contra la població civil, el segrest de menors per engrossir les seves files (al voltant de 25.000 des de l'inici del conflicte) i els enfrontaments entre el grup armat i les forces armades (al costat de les milícies progovernamentals) han provocat la mort d'unes 200.000 persones i el desplaçament forçat de prop de dos milions de persones en el moment més àlgid del conflicte. L'LRA va anar ampliant les seves activitats al sud del Sudan, que li brindava suport, fins que el 2002 aquest país va permetre a les forces armades ugandeses penetrar al seu territori en persecució del grup. Des de 2006 se celebra un procés de pau que ha aconseguit establir un cessament d'hostilitats.		

El procés de pau per a resoldre el conflicte armat va quedar pendent de signatura per al pròxim 5 d'abril (data en la qual entrarà en vigor l'alto el foc permanent).⁸ No obstant això, el procés pateix una extrema fragilitat. En primer lloc, el messiànic líder de l'LRA, Joseph Kony, va anunciar al gener l'execució del sotscomandant Vincent Otti, suposadament per discrepàncies en el si del grup, fet que va suposar un revés per al procés, i el relleu de la delegació de l'LRA. En segon lloc, es van produir diverses violacions del cessament d'hostilitats per part de l'LRA al sud del Sudan i a l'est de la República Democràtica del Congo, que, tot i que no van suposar la suspensió del procés, sí van complicar la situació. No va anar així al nord d'Uganda, estable en la gravetat de la situació de la població desplaçada, 1,2 milions de persones, que romanen a l'expectativa de l'evolució final del procés de pau. En tercer lloc, la retirada de les ordres de recerca i captura de la Cort Penal Internacional com a requisit de l'LRA per a aconseguir un acord va seguir congelada, encara que el líder de la delegació de l'LRA, David Matsanga, va afirmar que Kony signaria l'acord sempre que no fos a Juba, per por a ser arrestat. En últim lloc, al març el grup va fugir a la República Centreafricana juntament amb el seu líder, on va saquejar poblacions i segrestar un centenar de menors.

⁸ Vegi's l'apartat de processos de pau.

d) Magreb i Nord de l'Àfrica

Algèria	<i>Inici del conflicte:</i>	1992
<i>Tipologia:</i>	Sistema	Intern internacionalitzat
<i>Actors principals:</i>	Govern, Grup Salafista per a la Predicació i el Combat (GSPC) / Organització d'al-Qaida al Magrib Islàmic (OQMI)	
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i> ↑
<i>Síntesi:</i>	El conflicte s'inicia amb la il·legalització del Front Islàmic de Salvació (FIS) el 1992, després de guanyar les eleccions municipals (1990) i legislatives (1991) enfront del partit històric que havia liderat la independència del país, el Front d'Alliberament Nacional. El triomf del FIS es va produir en el marc del creixement d'un moviment islamista al llarg dels anys setanta que responia al descontentament de la població, exacerbat als anys vuitanta amb la crisi econòmica i la falta d'espai de participació política. Després de la il·legalització del FIS per part de l'Estat Major i la destitució del govern, s'inicia un període de lluita armada entre diversos grups (EIS, GIA i el GSPC, escindit del GIA i convertit en OQMI el 2007) i l'Exèrcit, amb el suport de milícies d'autodefensa. El conflicte va provocar unes 150.000 morts durant els anys noranta, la majoria civils, enmig d'acusacions d'implicació de l'Exèrcit en les massacres. Malgrat els processos de reconciliació impulsats pel govern, el conflicte roman actiu, i s'ha cobrat ja milers de víctimes des de l'any 2000.	

A Algèria, els actes violents van ser constants durant el trimestre. L'any va començar amb un atemptat suïcida contra una comissaria a la província de Boumerdès, que va causar la mort de quatre policies i va ferir unes altres 20 persones. L'OQMI va reivindicar l'autoria d'aquest i d'altres atemptats successius, com els succeïts a principis de febrer a la Cabília i a la regió de l'Oued, al sud-est del país, en els quals diversos policies i militars van resultar morts. Així mateix, en el marc de la lluita antiterrorista, el ministeri de l'interior va informar al febrer que les forces de seguretat havien donat mort a un dels líders de l'OQMI per la seva responsabilitat a l'atemptat de l'11 de desembre a Alger contra oficines governamentals i de l'ONU. Precisament per a investigar aquest acte, en el qual van morir més de 60 persones, inclosos 17 treballadors de l'organització internacional, les **Nacions Unides van establir al gener una comissió independent, que va ser criticada pel govern algerià per considerar-la una mesura unilateral.**

Amèrica

Colòmbia	<i>Inici del conflicte:</i>	1964
<i>Tipologia:</i>	Govern	Intern
<i>Actors principals:</i>	Govern, FARC, ELN, nous grups paramilitars, AUC	
<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i> =
<i>Síntesi:</i>	L'any 1964, en el marc d'un pacte d'alternança en el poder entre els partits liberal i conservador (Front Nacional), que exclouia tota alternativa política, neixen dos moviments d'oposició armada: l'ELN (d'inspiració guevarista i amb suport obrer i universitari) i les FARC (amb influència comunista i de base camperola). Durant la dècada dels anys setanta, apareixen diversos grups més (M-19, EPL, etc.), que acaben negociant amb el govern i impulsant una nova Constitució (1991) que estableix els fonaments d'un Estat Social de Dret. A la fi dels anys vuitanta sorgeixen diversos grups d'autodefensa, paramilitars instigats per sectors de les forces armades, d'empresaris i de polítics tradicionals en defensa de l' <i>statu quo</i> i del manteniment dels negocis il·legals, impulsors de l'estratègia de terror. Els diners de la droga són actualment el principal combustible que manté viva la guerra.	

Amb la mediació del president veneçolà Hugo Chávez, les FARC van alliberar unilateralment sis polítics que mantenien en qualitat d'ostatges des de feia més d'un lustre. No obstant això, el president, Álvaro Uribe, va acusar el mandatari veneçolà d'involucrar-se en els assumptes interns de Colòmbia, fet que va provocar una crisi entre els dos països i va motivar la retirada de

l'ambaixador de Veneçuela a Colòmbia. El panorama regional es va complicar després que membres de les forces armades colombianes fessin una incursió en territori equatorià, durant una operació que va permetre la mort de Raúl Reyes, destacat líder de les FARC, i una vintena més d'homes, quatre d'ells estudiants de nacionalitat mexicana. Rafael Correa, president de l'Equador, va trencar relacions amb Colòmbia i va presentar una querrela davant l'OEA per violació de la sobirania del seu país, decisió que va ser recolzada pel seu homòleg nicaragüenc Daniel Ortega. Les denúncies van ser acompanyades per un inusual moviment de tropes cap a les fronteres comunes. La cimera de presidents del Grup de Río a Santo Domingo va facilitar una solució de la crisi i el restabliment gradual de les relacions entre els països involucrats, tot i que encara persisteixen les tensions. Tot això va donar-se entre multitudinàries manifestacions a les principals ciutats de Colòmbia i arreu del món en rebuig a la violència, el segrest i els crims d'Estat.

Àsia i Pacífic

a) Àsia Meridional

Afganistan		<i>Inici del conflicte:</i>	2001
<i>Tipologia:</i>	Sistema	Intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	Govern, coalició internacional (liderada pels EUA), ISAF (OTAN), milícies talibanes, senyors de la guerra		
<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Síntesi:</i>	El país ha viscut en conflicte armat pràcticament de forma ininterrompuda des de la invasió de les tropes soviètiques el 1979, quan es va iniciar una guerra civil entre les forces armades (amb suport soviètic) i les guerrilles anticomunistes islamistes (mujahidins). La retirada de les tropes soviètiques el 1989 i l'ascens dels mujahidins al poder en 1992 en un context de caos i d'enfrontaments interns entre les diferents faccions anticomunistes, mena a l'aparició del moviment talibà, que al final de la dècada dels noranta controlava la pràctica totalitat del territori afganès. El novembre de 2001, després dels atemptats de l'11 de setembre d'al-Qaida, els EUA envaeixen el país i derroten el règim talibà. Després de la signatura dels acords de Bonn, s'hi instaura un govern interí liderat per Hamid Karzai, posteriorment confirmat per les urnes. Des de 2006 s'ha produït una escalada de la violència al país, motivada per la recomposició de les milícies talibanes.		

El conflicte a l'**Afganistan** va estar marcat per la continuació ininterrompuda dels enfrontaments, amb especial impacte dels atacs suïcides com a estratègia de les milícies talibanes. Es va registrar un repunt de la violència des de la meitat de trimestre, destacant un atac amb bomba a mitjans de febrer a Kandahar que va causar més de 100 víctimes mortals, la majoria civils, i que va constituir l'**atemptat suïcida més mortífer des de l'inici de la guerra**. Així mateix, es van produir altres atacs de gran repercussió, com l'atemptat al gener contra un dels principals hotels de la capital, Kabul, que es va saldar amb la mort de vuit persones, dues d'aquestes estrangeres, o l'atac de milícies talibanes contra un lloc de control policial a la província de Kandahar al gener, que va matar almenys 16 policies. En aquest sentit, algunes fonts en el país van apuntar a un **increment dels atacs contra la policia local**, per estar pitjor formada i equipada que les forces armades afganeses. En el seu últim informe, el secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, va destacar que malgrat alguns èxits tàctics de les forces internacionals, els grups armats insurgents estan lluny de ser derrotats.⁹ Un altre informe, de l'International Crisis Group, va alertar dels riscos d'esclat d'una guerra civil entre faccions regionals i ètniques, i de la consolidació d'un narcoestat.¹⁰

⁹ S/2008/145 de 6 de març de 2008, a <http://www.un.org/Docs/sc/sgrep08.htm>

¹⁰ International Crisis Group, *Afghanistan: The Need for International Resolve*, 6 de febrer de 2008, a <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=5285&l=1>

Cuadre 1.1. Guerra i hegemonia

En les últimes dues dècades, han proliferat les anàlisis que aborden els elements de continuïtat i canvi en el tipus de conflictivitat armada abans i després de la fi de la guerra freda. Bona part d'aquestes anàlisis han posat èmfasi tant en els canvis en el context (globalització, erosió dels estats nació i del concepte clàssic de sobirania) com en la difusió, confusió i complexitat dels elements definitoris de la violència: les seves motivacions (ja no exclusivament ni eminent polítiques), actors (ja no només actors regulars), estratègies de combat i morfologia (crim organitzat, delinqüència comuna, guerra, violacions massives de drets humans), tipologia (internes però amb una important dimensió internacional), fonts de finançament (economies depredadores de guerra) i objectius (població civil com principal víctima de les guerres actuals).

En aquest debat sobre les característiques de la conflictivitat armada actual, hi ha un altre aspecte important i històricament nou: per primera vegada en la història, la capacitat militar no és l'únic ni el principal factor que regula les lluites per l'hegemonia mundial o regional. Fins i tot si considerem que el potencial militar és simplement un recurs que afavoreix o confirma l'hegemonia en altres camps (tecnològic, econòmic, polític-ideològic-moral), sembla clar que durant segles, fins fa escassos anys, la capacitat militar dels estats (o de qualsevol forma d'organització política anterior a ells, com els imperis, ciutats estat, sistemes feudals) era l'aspecte fonamental per a explicar la distribució de poder o hegemonia en el sistema mundial o en qualsevol sistema geopolític regional. Per a no remuntar-nos molt més enllà de l'època moderna, només cal donar un cop d'ull als principals acords de pau dels últims segles: al segle XV, la pau entre les actuals França i Anglaterra després de la guerra dels 100 anys; al segle XVI, la pau d'Augsburg (1555, que amb la seva *cuius regio, eius religio*, va posar fi, temporalment, a les guerres derivades de l'impacte de la reforma luterana i la posterior contrareforma); al segle XVII, la pau de Westfàlia (1648, que va posar fi a la guerra dels 30 anys i va assentar els fonaments de l'actual sistema d'estats sobirans); al segle XVIII, la pau d'Utrecht (1713, que va posar fi a les guerres iniciades per França o en què França va prendre part durant tres quarts de segle, entre elles la Guerra de Successió espanyola)¹¹; al segle XIX, el Congrés de Viena (1815, que va reordenar el mapa europeu després de la fi de les guerres Napoleòniques); en el segle XX, el Tractat de París (que va posar fi a la primera guerra mundial i va sembrar la llavor de la segona) i Hiroshima, Nagasaki i Nuremberg (que simbolitzen la fi de la segona guerra mundial). Durant la guerra freda, l'equilibri de poder i la competició per l'hegemonia van seguir tenint una dimensió clarament militar i van fonamentals la capacitat i la carrera armamentística (MAD, Mutual Assured Destruction). I això és vàlid tant per a la competició entre blocs (Corea, Suez, Vietnam, Cuba, Afganistan) com per a la rivalitat dintre d'un mateix camp (cal recordar que la divisió inicialment ideològica al camp socialista entre Xina i la URSS va provocar algunes escaramusses entre ambdós països a la seva frontera comuna i va generar conflictes importants, com la invasió de la Cambodja pro-maoïsta a mans del Vietnam pro-soviètic a finals dels anys 70). La fi de la guerra freda, l'acceleració de la globalització des dels anys 80, la creixent integració econòmica i geopolítica en blocs regionals, la liberalització comercial i la interdependència econòmica o el creixent activisme de Nacions Unides des de principis dels 90 expliquen parcialment el pas d'un món geopolíticament bipolar a un altre econòmicament multi o tripolar.

En el segle XXI, sembla menys probable que en el passat que la competició per l'hegemonia mundial s'hagi de dirimir en termes militars. Sembla difícil pensar que la posició que ocuparà, posem, la Xina en el sistema internacional en les pròximes dècades hagi de dependre (principalment) de la grandària del seu exèrcit. D'igual manera, és difícil imaginar que l'eventual competició per l'hegemonia entre, posem, la Xina i els EUA, es decideixi en l'àmbit militar. Òbviament, una reflexió d'aquest tipus mereix alguns matisos que temperin la seva novetat i optimisme. Primer, els "nous" escenaris en els quals es decideix l'assalt al poder del món en detriment del terreny armamentístic ("és l'economia, estúpid") alberguen igualment alts nivells de violència estructural i poden generar efectes tan perniciosos per a la població i el medi ambient com els de les guerres clàssiques. Segon, la perspectiva històrica és encara insuficient per a emetre judicis definitius a mig termini. Tercer, malgrat l'enorme literatura que aborda des de distintes perspectives els trets de la "nova conflictivitat de postguerra freda", existeix una continuïtat notable en el tipus de conflictes des de la fi de la segona guerra mundial, així com nombroses similituds entre els conflictes aquí denominats Nord-Sud, Est-Oest, Centre-Perifèria. Quart, els conflictes armats segueixen sent tan o més recurrents que mai en el sistema internacional, com bé ho testimonien l'alt nombre de conflictes armats actius, la seva enorme complexitat i impacte sense precedents sobre la població civil, o el fet que l'esclat de noves conteses bèl·liques no sigui inferior al de les dècades passades. Per tant, si bé la guerra i l'amenaça militar segueixen sent un lloc comú en les relacions internacionals, allò que sembla històricament significatiu és que ambdues estiguin perdent pes i legitimitat com a recurs per a arbitrar la distribució mundial de poder entre potències o els canvis de cicle en l'hegemonia.

¹¹ Tortosa, J. M., "Panorama actual de los conflictos armados actuales: causas y tipología", Grupo de Estudios de Paz y Desarrollo, 2001

Índia (Assam)	<i>Inici del conflicte:</i>	1983
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat	Intern internacionalitzat
<i>Actors principals:</i>	Govern, ULFA, DHD	
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i> =
<i>Síntesi:</i>	El grup armat d'oposició ULFA sorgeix el 1979 amb l'objectiu d'alliberar l'estat d'Assam de la colonització índia i establir un Estat sobirà. És en les transformacions demogràfiques que ha patit l'estat després de la partició del subcontinent indi, amb l'arribada de dos milions de persones procedents de Bangladesh, que rau l'origen de la reclamació de la població d'origen ètnic assamès d'un reconeixement dels seus drets culturals i civils i de la creació d'un Estat independent. Durant les dècades de 1980 i 1990 es produeixen diverses escalades de la violència, així com intents de negociació que fracassen. L'any 2005 s'inicia un procés de pau que té com a conseqüència una reducció en la violència, procés que s'interromprà l'any 2006 i donarà lloc a una nova escalada del conflicte.	

Es va registrar un **degoteig d'atemptats** de l'ULFA i d'altres organitzacions insurgents, que van causar **desenes de morts i més d'un centenar de ferits entre la població civil**, principalment de parla hindi. Al seu torn, les forces de seguretat van matar una vintena de combatents. Entre els incidents, fou d'especial gravetat una explosió en el districte de Dhemaji a mitjan març, que va matar quatre persones i va ferir-ne més de seixanta. La policia va atribuir l'autoria de l'atemptat a l'ULFA, que al se torn va negar les acusacions. També de gravetat van ser les protestes d'unes 2.000 persones al sud d'Assam contra el desmantellament d'un campament del l'NDFB, que van ser respostes amb violència per la policia, amb un saldo de quatre morts i 10 ferits, i la declaració de toc de queda. Per altra banda, el govern va afirmar que grups armats de tipus islamista amb bases a Bangladesh i vincles amb la insurrecció de Caixmir estan actius a Assam, i que grups naxalites estarien intentant incrementar la seva presència. En l'àmbit polític, el primer ministre de l'estat va anunciar el llançament d'una estratègia de contrainsurgència amb mesures en el plànol polític, judicial i policial, i de desenvolupament. En paral·lel, a la fi de trimestre el govern va acusar l'ULFA d'usar l'alto el foc governamental per a reagrupar-se i rearmar-se després de les operacions militars anteriors que van disminuir la seva capacitat operativa.

Índia (Jammu i el Caixmir)	<i>Inici del conflicte:</i>	1989
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat	Intern internacionalitzat
<i>Actors principals:</i>	govern, JKLF, Lashkar-e-Tayyeba, Hizb-ul-Mujahideen	
<i>Intensitat:</i>	1	<i>Evolució trimestral:</i> ↓
<i>Síntesi:</i>	El conflicte armat a l'estat indi de Jammu i Caixmir té l'origen en la disputa per la regió de Caixmir que des de la independència i la partició de l'Índia i el Pakistan ha oposat ambdós Estats. En tres ocasions (1947-1948, 1965 i 1971) els dos països s'han enfrontat, reclamant la sobirania sobre aquesta regió, dividida entre l'Índia, el Pakistan i la Xina. El conflicte armat entre Índia i el Pakistan l'any 1947 dóna lloc a l'actual divisió i creació d'una frontera <i>de facto</i> entre ambdós països. Des de 1989, el conflicte armat es trasllada a l'interior de l'estat de Jammu i el Caixmir, on una multitud de grups insurgents, favorables a la independència total de l'estat o a l'adhesió incondicional al Pakistan, s'enfronten a les forces de seguretat índies. Des de l'inici del procés de pau entre l'Índia i el Pakistan el 2004, la violència ha experimentat una reducció considerable, encara que els grups armats es mantenen actius.	

Van seguir registrant-se atemptats amb bomba i enfrontaments entre forces de seguretat de l'estat i grups armats secessionistes. Segons fonts governamentals, nou militars i uns 60 membres de grups armats, entre ells un destacat líder del grup armat Lashkar-i-Taiba, haurien mort durant el primer trimestre de l'any. Segons el govern, aquestes dades contrasten amb els 122 militars que van morir durant el 2007 i confirmen la **tendència a la baixa que s'ha registrat en els últims anys en nombre d'actes de violència**. Així, durant l'any 2007 s'haurien reduït gairebé a la meitat

el nombre de membres de grups armats morts en combat el 2005 (917). D'igual manera, el nombre d'incidents qualificats de terroristes pel govern hauria disminuït de 1.667 el 2006 a 1.092 el 2007. No obstant això, el Kashmiri American Council va condemnar la repressió i les contínues violacions de drets humans comeses per les forces armades en el marc de la seva estratègia de contrainsurgència, també denunciades per organitzacions internacionals de drets humans com Amnistia Internacional i Human Rights Watch.

Índia (Manipur)		<i>Inici del conflicte:</i>	1982
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat	Intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, PLA, UNLF, PREPAK, KNF, KNA		
<i>Intensitat:</i>	1	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Síntesi:</i>	El conflicte armat que enfronta el govern amb els diferents grups armats que operen a l'estat i alguns d'aquests entre si té l'origen en les demandes d'independència d'alguns d'aquests grups, així com en les tensions existents entre els diferents grups ètnics que conviuen a l'estat. Durant les dècades de 1960 i 1970 sorgeixen diversos grups armats, alguns d'inspiració comunista i d'altres d'adscripció ètnica, que romandran actius al llarg de les dècades posteriors. D'altra banda, el context regional (ja que es tracta d'un estat fronterer amb Nagaland, Assam i Myanmar) també marcarà el desenvolupament de la conflictivitat a Manipur, i seran constants les tensions entre grups ètnics manipuris amb població naga. L'empobriment econòmic de l'estat i l'aïllament respecte a la resta del país han contribuït decisivament a consolidar un sentiment de greuge entre la població de Manipur.		

Es van registrar **atacs periòdics de militants armats** contra població civil i contra objectius polítics i militars, **atacs de les forces de seguretat contra els grups armats**, així com alguns xocs entre formacions armades rivals. Els incidents armats van incloure l'explosió d'una bomba en el recinte del parlament, reivindicat per PREPAK, que no va causar danys personals. D'especial gravetat van ser dues jornades successives de violència contra treballadors immigrants de parla hindi, que van causar 12 morts, i sobre les quals cap grup es va atribuir l'autoria, encara que la policia va acusar al KYKL. Al seu torn, diversos col·lectius van denunciar l'extorsió a la població civil en llocs de control de carretera per part del grup paramilitar Assam Rifles. Per altra banda, el primer ministre de l'estat, Okram Ibobi Singh, va denunciar que una àmplia gamma d'armes procedents de fora de l'estat estaven sent subministrades als grups armats malgrat que les forces de seguretat aconseguiren interceptar diversos lliuraments. Pel que fa l'àmbit polític, les **tensions entre manipuris i nagues** es van plasmar en els comunicats de protesta de partits polítics de Manipur contra les crides de formacions similars nagues d'integrar àrees de Manipur habitades per població naga a l'estat veí. No obstant, el ministre principal de Manipur va assegurar que les fronteres del seu estat romandran intactes.

Índia (CPI-M)		<i>Inici del conflicte:</i>	1967
<i>Tipologia:</i>	Sistema	Intern	
<i>Actors principals:</i>	Govern, CPI-M (naxalites)		
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Síntesi:</i>	El conflicte armat que enfronta el govern indi amb el grup armat maoista CPI-M (conegut com naxalita, en honor de la ciutat on es va iniciar aquest moviment) afecta set estats de l'Índia. El CPI-M sorgeix a Bengala Occidental al final de la dècada de 1960, amb reclamacions relatives a l'eradicació del sistema de propietat de la terra i amb fortes crítiques al sistema de democràcia parlamentària, considerat un llegat colonial. Des de llavors, l'activitat armada ha estat constant i acompanyada de l'establiment de sistemes paral·lels de govern en les zones sota el seu control, fonamentalment rurals. Les operacions militars contra aquest grup, considerat terrorista pel govern indi, han estat constants. L'any 2004 es va iniciar un procés de negociació que va fracassar.		

Es va reforçar la presència policial en els estats d'Orissa i Chattisgarh davant l'augment de l'activitat insurgent en ambdues zones. En canvi, el ministre d'interior, Shivraj Patil, va apuntar a un aparent descens de la violència en els estats d'Andhra Pradesh i Bihar, tot i que va admetre que l'activitat armada dels naxalites encara constitueix una amenaça greu per al país. Mentre al gener la policia va anunciar haver destruït 15 campaments naxalites en enfrontaments en l'estat de Jharkhand contra uns 250 militants, a mitjan febrer diversos centenars de militants van atacar alguns posts de policia en l'estat d'Orissa, va matar 13 membres de les forces de seguretat i civils, i, a part, van aconseguir una important reserva d'armes. Les accions d'insurrecció i contrainsurgència es van saldar amb desenes de víctimes mortals per ambdues parts. A més, la policia va detenir un dels comandants més veterans, Himadri Sen Roy. D'altra banda, el govern d'Assam va incrementar la seguretat en la frontera amb Bhutan, on les autoritats van desmantellar diversos campaments naxalites i van detenir diversos militants, i va manifestar també preocupació per la suposada incursió de naxalites des de Nepal a Assam.

Pakistan (nord-oest)		<i>Inici del conflicte:</i>	2001
<i>Tipologia:</i>	Sistema	Intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	Govern, milícies talibanes, milícies tribals		
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Síntesi:</i>	El conflicte armat a la zona nord-oest sorgeix com a conseqüència del conflicte armat a l'Afganistan després dels bombardeigs nord-americans el 2001. La zona comprèn les Àrees Tribals Federalment Administrades (FATA) - que havien romàs inaccessibles al govern pakistanès fins l'any 2002, quan s'inicien les primeres operacions militars a la zona- i la província de la Frontera Noroccidental. Després de la caiguda del règim talibà a l'Afganistan al final de l'any 2001, integrants de les milícies talibanes, amb suposades connexions amb al-Qaida, es refugien en aquesta zona i donen lloc a operacions militars a gran escala de les forces armades pakistaneses (prop de 50.000 soldats hi han estat desplegats), amb suport dels EUA. La població local, majoritàriament d'ètnia paixtu, ha estat acusada d'oferir suport als combatents procedents de l'Afganistan. Des de les primeres operacions l'any 2002, la violència no ha fet sinó augmentar.		

El conflicte va passar d'un mes de gener d'enfrontaments intensos entre les forces de seguretat i les milícies talibanes, especialment al Waziristan Sud, a una nova etapa en els mesos següents en què va remetre la violència, i va veure una porta oberta per avançar cap a un possible diàleg. El portaveu de Baitullah Mehsud, líder de l'organització Tehrik-i-Taliban Pakistan (TTP), va anunciar un acord d'alto el foc amb el govern el 7 de febrer, després que les forces de seguretat afganeses es retiressin de diverses posicions, afirmant a més la disposició del TTP a iniciar negociacions amb el nou govern si el president Musharraf posava fi a les operacions militars. Asif Zardari, copresident del partit PPP de l'assassinada Benazir Bhutto, formació guanyadora en les eleccions de febrer, va anunciar la intenció del seu partit d'afavorir el diàleg per sobre d'una solució militar en el conflicte del nord-oest en el marc del nou govern. No obstant, malgrat els avenços en l'alto el foc i en el plànol declaratori, el nord-oest del país va continuar registrant episodis de violència, com un atemptat al març contra una assemblea tribal, que demanava la retirada de les forces armades i condemnava la violència de les milícies, i que es va saldar amb unes quaranta morts. A més, malgrat que les zones del Waziristan Nord i Sud van registrar gran part de la violència esdevinguda en les zones tribals, aquesta també va afectar altres zones del nord-oest, com la Província de la Frontera Nord-occidental, on es van desplegar operatius militars de gran escala.

Sri Lanka (nord-est)		<i>Inici del conflicte:</i>	1983
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat	Intern	
<i>Actors principals:</i>	Govern, LTTE, LTTE (facció coronel Karuna)		
<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↑

Síntesi: L'any 1983, el grup armat d'oposició independentista tàmil LTTE inicia el conflicte armat que ha assolat Sri Lanka durant les últimes tres dècades. El procés de marginació creixent de la població tàmil per part del govern, integrat fonamentalment per les elits singaleses després de la descolonització de l'illa el 1948, duu el grup armat a reclamar la creació d'un Estat tàmil independent per la via armada. Des de 1983, cadascuna de les tres fases en les quals s'ha desenvolupat el conflicte ha finalitzat amb un procés de pau fallit. L'any 2002 s'inicien novament negociacions de pau amb la mediació noruega, després de la signatura d'un acord d'alto el foc, el fracàs de les quals va dur a la represa amb gran virulència del conflicte armat el 2006.

Es va registrar una important escalada de la violència després que a principis de gener el govern abandonés formalment l'acord d'alto el foc signat el 2002. **La intensificació de les operacions de contrainsurgència per part de les forces armades, per terra, mar i aire, va provocar la mort de centenars o milers (segons les fonts) de combatents de l'LTTE, així com la seva consolidació militar en la província d'aquest del país, controlada en els últims anys per la insurrecció.** Segons algunes fonts, l'escalada de la violència per part del govern, criticada per nombroses organitzacions de drets humans pel seu impacte en la població civil, respon al seu convenciment de poder derrotar militarment l'LTTE en un futur pròxim. Per la seva banda, l'LTTE va declarar a mitjan març la seva disposició a reprendre les negociacions si el govern posava fi a les seves hostilitats, tot i que alhora va reforçar la seva presència militar en les àrees encara sota el seu control, va incrementar els atacs contra la població civil cingalesa, i va ser acusat de nombrosos atemptats contra vehicles de transport públic. Segons la Creu Roja, més de 180 civils haurien mort només en els mesos de gener i febrer. D'altra banda, **el coronel Karuna, líder d'una facció de l'LTTE, va ser condemnat a nou mesos de presó després d'haver estat detingut al Regne Unit amb un passaport diplomàtic fals.** Diverses organitzacions de la societat civil han reclamat que sigui processat com a responsable de greus violacions dels drets humans.

b) Sud-est asiàtic i Oceania

Filipines (NPA)		<i>Inici del conflicte:</i>	1969
<i>Tipologia:</i>	Sistema	Intern	
<i>Actors principals:</i>	Govern, NPA		
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Síntesi:</i>	L'NPA, braç armat del Partit Comunista de les Filipines, inicia la lluita armada el 1969 i assoleix el seu zenit al llarg dels anys vuitanta, sota la dictadura de Ferdinand Marcos. Malgrat que les purgues internes, la democratització del país i les ofertes d'amnistia van afèblir el suport i la legitimitat de l'NPA al principi dels anys noranta, actualment s'estima que té uns 7.000 membres i està operatiu a la major part de les províncies del país. Després dels atemptats de l'11 de setembre de 2001, la seva inclusió a les llistes d'organitzacions terroristes dels EUA i la UE va erosionar enormement la confiança entre les parts i en bona mesura va provocar la interrupció de les converses de pau amb el govern de Gloria M. Arroyo. L'NPA, el principal objectiu del qual és l'accés al poder i la transformació del sistema polític i el model socioeconòmic, forma part del National Democratic Front (NDF), referent polític de l'NPA que agrupa diverses organitzacions d'inspiració comunista.		

La policia va declarar que des de finals de l'any 2007 l'NPA havia **incrementat substancialment els seus atacs contra explotacions mineres i agropecuàries, i va anunciar la seva intenció d'entrenar milícies i efectius de seguretat privada per a protegir les empreses que operen en àrees d'influència de l'NPA.** Des que el 2005 el govern va obrir el sector de la mineria a la inversió estrangera, aquest s'ha convertit en un dels pilars fonamentals de l'economia. Per la seva banda, els referents polítics de l'NPA (l'NDF i el CPP) van encoratjar activament les mobilitzacions massives contra la presidenta del país després de fer-se públic un nou cas de corrupció i alhora van ordenar un increment dels atacs armats aprofitant la crisi política que travessa el país. A finals de març, les forces armades també van intensificar les mesures de seguretat davant la possibilitat que l'NPA incrementés les seves accions armades per a commemorar el 39° aniversari de la seva fundació. No obstant això, el govern va declarar que la seva estratègia de

contrainsurgència està reduint notablement la capacitat militar de l'NPA i va reiterar el seu objectiu de convertir-lo en un grup marginal cap a l'any 2010. Malgrat això, va oferir de nou la represa de les converses de pau si el grup declarava prèviament un alto el foc, oferta rebutjada taxativament tant per l'NPA com per l'NDF.¹²

Quadre 1.2. Alguns punts cardinals sobre l'evolució de la conflictivitat armada

Tot i el risc d'excessiva simplificació, pot resultar pedagògic interpretar l'evolució de la conflictivitat armada des de la fi de la segona guerra mundial a partir de termes vinculats a la conceptualització política de l'espai. Així, la conflictivitat armada que es va desenvolupar durant la guerra freda podria analitzar-se amb els conceptes de Nord-Sud i Est-Oest, mentre que per als conflictes contemporanis de postguerra freda tal vegada sigui més útil el concepte de Centre-Perifèria.

Els conflictes **Nord-Sud** estan vinculats a aquelles guerres d'alliberament nacional que es van lliurar en el marc de la descolonització, iniciada immediatament després de la fi de la segona guerra mundial a l'Àsia Meridional (l'Índia, el Pakistan, Birmània, Sri Lanka, sota dominació britànica) per a posteriorment traslladar-se a Indonèsia (colonitzada pels Països Baixos) i, ja als anys cinquanta, a la península d'Indoxina (Laos, Cambodja, Vietnam). Després de la Conferència de Bandung el 1955, la descolonització es va traslladar fins al nord d'Àfrica i es va expandir a la resta del continent a partir del 1960, provocant tot això una transformació sense precedents del sistema d'estats, més gran encara, si s'escau, que la que va seguir a la desintegració dels imperis otomà, alemany i austrohongarès després de la fi de la primera guerra mundial.

Els conflictes **Est-Oest** són aquells que estan causats, alimentats o mediatitzats per la confrontació ideològica, geoestratègica i armamentística dels anomenats blocs comunista i capitalista des dels anys quaranta fins el 1989. Una de les principals característiques de la guerra freda va ser que l'esmentada confrontació no va provocar mai un enfrontament directe entre les potències rivals (EUA i la URSS), sinó que es va traslladar als països del sud. Malgrat els esforços del Moviment dels Països No Alineats per impermeabilitzar-se de la lògica de guerra freda, la realitat és que aquesta va acabar cooptant i contaminant la pràctica totalitat dels conflictes armats, fossin guerres de descolonització (Indoxina), de qüestionament del sistema polític i econòmic (Centreamèrica) o d'autodeterminació (Myanmar, Filipines).

La fi de la guerra freda va propiciar una major preponderància o visibilització dels conflictes **Centre-Perifèria**, un concepte encunyat i utilitzat principalment per les teories estructuralistes i de la dependència (Johan Galtung o Immanuel Wallerstein entre d'altres) per a analitzar el funcionament i les desigualtats del sistema internacional, però que en aquest text s'utilitza per a descriure aquells conflictes interns en els quals la perifèria (normalment minories concentrades territorialment) planteja greuges de diferent tipus per a reivindicar una major integració en el centre (drets, reconeixement) o bé la seva secessió d'ell. La gran atenció política, mediàtica i acadèmica que es va concedir a partir dels anys noranta als conflictes per a l'autodeterminació (també denominats secessionistes, identitaris, territorials, culturals, etnopolítics, "sons of the soil", etc.) sens dubte està vinculada a la implosió de Iugoslàvia i la URSS, l'únic imperi europeu que havia sobreviscut a les dues guerres mundials, però convé no oblidar que durant la guerra freda ja existien un bon nombre d'aquest tipus de conflictes, molts dels quals segueixen actius actualment (Mindanao, Assam, Jammu i Cachemira, Manipur, Myanmar, Sri Lanka, Kurdistan, etc.).

La seqüència **Nord-Sud, Est-Oest, Centre-Perifèria**, que en el fons simplement reprèn i resignifica conceptes utilitzats en ciències socials en les últimes dècades, pot facilitar una comprensió simplificada de l'evolució del tipus de conflictivitat armada i permet la seva vinculació amb tres dels grans fenòmens d'àmbit mundial que han tingut lloc durant la segona meitat del segle XX: la descolonització, la guerra freda i la irrupció política des dels anys noranta dels conflictes per l'autodeterminació. A més, també resulta interessant abordar la relació entre cada tipus de conflicte amb els mecanismes i institucions dels quals es dota la comunitat internacional per a fer-los front. Durant la descolonització es va posar de manifest la tensió entre el model de directori sorgit de la segona guerra mundial, encarnat en el Consell de Seguretat (membres permanents, dret de veto), i la suposada igualtat entre estats sobirans, encarnada en l'Assemblea General (un país, un vot). Durant la guerra freda, es va fer evident la supeditació dels mecanismes i institucions de les Nacions Unides als interessos nacionals de les grans potències i a la lògica de la *Realpolitik*. La fi de la guerra freda va comportar el desbloqueig del sistema de manteniment de la pau i la seguretat internacionals, i va renovar el seu rol i legitimitat en l'escena internacional (Namíbia, Centreamèrica,

¹² Vegi's l'apartat de processos de pau.

Cambodja), però aviat es va fer evident que els seus instruments per a la gestió de conflictes, tot i ser repensats i actualitzats en "Un programa de pau",¹³ eren més adequats per a un tipus de conflictivitat interestatal que no interna, i sobre la redistribució de sobirania, fet que ha acabat desembocant en interessants debats sobre els límits de la sobirania, les guerres humanitàries, el dret d'intervenció i la interpretació del capítol VII de la Carta.

Un últim apunt, anecdòtic però il·lustratiu: alguns autors han afirmat que, superada la guerra freda (est-oest) i finalitzades les guerres de descolonització (nord-sud), la conflictivitat armada és principalment Sud-Sud. Encara que el concepte Sud és eminentment polític i no geogràfic, pot resultar interessant destacar que els 28 conflictes armats que comptabilitza l'Escola de Cultura de Pau tenen lloc tots en l'hemisferi nord, tal vegada amb l'únic dubte de la RD Congo, travessat per la línia de l'equador.

Filipines (Mindanao-MILF)		<i>Inici del conflicte:</i>	1978
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat	Intern	
<i>Actors principals:</i>	Govern, MILF		
<i>Intensitat:</i>	1	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Síntesi:</i>	El conflicte armat a Mindanao es remunta a la fi dels anys seixanta, data en la qual Nur Misuari va fundar l'MNLF per exigir a Manila l'autodeterminació del poble Moro, un conjunt de grups etnolingüístics islamitzats i organitzats políticament en sultanats independents des del segle XV. El MILF, per raons estratègiques, ideològiques i de lideratge, es va escindir de l'MNLF al final dels anys setanta i ha prosseguit la lluita armada fins a l'actualitat, mentre que l'MNLF va signar un acord de pau el 1996 en el qual es preveia una certa autonomia per a les àrees de Mindanao de majoria musulmana (Regió Autònoma del Mindanao Musulmà). Actualment s'estima que el MILF disposa d'uns 12.000 efectius, a pesar que l'any 2003 va signar un acord d'alt el foc (supervisat per una missió internacional) i que els últims anys s'han celebrat diverses rondes de negociació amb el govern, facilitades per Malàisia i centrades en els territoris ancestrals del poble Moro.		

La tensió entre les parts es va incrementar notablement després del bloqueig, a mitjan desembre, de les negociacions sobre els territoris ancestrals del poble moro. Durant el mes de gener, ambdues parts es van acusar de violar l'acord d'alto el foc amb moviments il·legals de tropes i d'haver iniciat un enfrontament que va provocar la mort d'una persona i el desplaçament de 300 famílies a la província de Zamboanga. Això va provocar la reacció tant de la societat civil, que durant tot el trimestre es va mobilitzar massivament en diverses ciutats de Mindanao a favor de la pau, com de la comunitat internacional, que va pressionar diplomàticament a les parts per a la represa de les negociacions. En aquest sentit, cal destacar la visita que l'ambaixadora nord-americana va realitzar a un campament del MILF per a entrevistar-se amb el seu líder, Ebrahim Murad. Al mes de març, en un dels majors actes del MILF en els últims anys, el grup va reunir desenes de milers de persones en un dels seus campaments a Lanao del Sud amb el triple objectiu de consensuar l'estratègia a seguir en els pròxims mesos, oferir una imatge d'unitat i desmentir així els rumors propagats pel govern sobre un suposat intent dels sectors més intransigents del grup de desbancar l'actual diligència i, finalment, pressionar el govern per a reprendre les converses de pau. En aquest sentit, Ebrahim Murad va declarar que la negociació és el camí més realista per a resoldre el conflicte, però alhora va advertir que el grup compta actualment amb 20 divisions d'entre 7.000 i 10.000 combatents cadascuna. El govern considera que el grup té uns 11.000 membres.

Filipines (Mindanao-Abu Sayyaf)		<i>Inici del conflicte:</i>	1991
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat, Sistema	Intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	Govern, Abu Sayyaf		

¹³ Boutros-Ghali, B., *Un Programa de Paz. Diplomacia preventiva, establecimiento de la paz y mantenimiento de la paz*. Informe del Secretari General d'acord amb la decisió adoptada per la reunió en el Cim del Consell de Seguretat el 31 de gener del 1992). A/47/277-S/24111 (17 de juny de 1992).

<i>Intensitat:</i>	1	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Síntesi:</i>	El grup Abu Sayyaf lluita des del principi dels anys noranta per establir un estat islàmic independent a l'arxipèlag de Sulu i les regions occidentals de Mindanao (sud). Si bé inicialment va reclutar membres desafectes d'altres grups armats com el MILF o l'MNLF, posteriorment es va anar allunyant ideològicament d'ambdues organitzacions i va incórrer de forma cada vegada més sistemàtica en la pràctica del segrest, l'extorsió, les decapitacions i els atemptats amb bomba, cosa que li va valer la seva inclusió en les llistes d'organitzacions terroristes dels EUA i la UE. El govern filipí també l'acusa de mantenir vincles amb organitzacions considerades terroristes com al-Qaida o Jemaah Islamiyah. Segons el govern, la seva estratègia contrainsurgent, que gaudeix del suport militar dels EUA, hauria provocat la mort, en 1998 i 2006, dels líders d'Abu Sayyaf (els germans Janjalani), així com una notable disminució de la seva capacitat militar.		

Van seguir registrant-se alguns enfrontaments esporàdics a l'arxipèlag de Sulu, especialment durant la realització d'exercicis militars conjunts entre les forces armades filipines i nord-americanes a la regió. En els últims anys, el govern dels EUA ha prestat ajuda militar i d'intel·ligència a l'executiu filipí en matèria de lluita antiterrorista. Encara que les forces armades van declarar haver neutralitzat bona part de l'estructura militar i la cúpula del grup, també van reconèixer la capacitat d'Abu Sayyaf per teixir aliances amb altres organitzacions transnacionals considerades terroristes, com Jemaah Islamiyah. En aquest sentit, diverses proves d'ADN van confirmar que un dels cadàvers trobats després d'un combat amb el grup no era el de Dulmatin, líder de Jemaah Islamiyah i presumpte autor de l'atemptat de Bali a l'octubre del 2002, que hauria operat conjuntament amb Abu Sayyaf en els últims anys al sud de Filipines. De la mateixa manera, el govern va acusar el grup de voler orquestrar, en coordinació amb d'altres grups, atacs contra les ambaixades dels EUA, el Regne Unit i Austràlia, així com d'atemptar contra la vida de la presidenta, Glòria Macapagal Arroyo. A la fi de març, la policia va declarar que 600 membres d'Abu Sayyaf i l'MNLF fortament armats s'haurien reunit a Sulu per a coordinar atacs contra objectius militars.

Myanmar	<i>Inici del conflicte:</i>	1948	
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat	Intern	
<i>Actors principals:</i>	Govern, grups armats ètnics (KNU, SSA-S, KNPP, UWSA, CNF, ALP, DKBA, KNLA, KNU/KNPLAC, SSNPLO)		
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Síntesi:</i>	Des de 1948, desenes de grups armats insurgents d'origen ètnic s'han enfrontat al govern de Myanmar reclamant un reconeixement de les seves particularitats ètniques i culturals i demanant reformes en l'estructuració territorial de l'Estat o la independència. Des de l'inici de la dictadura militar el 1962, les forces armades han combatut grups armats als estats ètnics, i s'han combinat les demandes d'autodeterminació de les minories amb les peticions de democratització compartides amb l'oposició política. En 1988 el govern va iniciar un procés d'acords d'alto el foc amb part dels grups insurgents i els va permetre prosseguir amb la seva activitat econòmica (tràfic de drogues i pedres precioses, bàsicament). No obstant això, les operacions militars han estat constants en aquestes dècades, i han estat especialment dirigides contra la població civil, amb l'objectiu d'eliminar les bases dels grups armats. Tot plegat ha provocat el desplaçament de centenars de milers de persones.		

Les forces armades van incrementar les seves operacions militars a l'estat karen a principis d'any, provocant el desplaçament forçós de més de 40.000 persones. En aquestes mateixes dates, el govern va responsabilitzar el grup armat d'oposició karen KNU, a banda d'altres grups estrangers considerats terroristes, pels atemptats simultanis a les estacions de trens de Naypidaw, Rangún, Pyibonegy i Mandalay. Aquestes acusacions van ser negades pel KNU, que al seu torn va culpar els cossos de seguretat de l'Estat. A mitjan febrer, el líder del KNU, Mahn Sha, va ser assassinat al seu domicili en territori tailandès (a la frontera amb Myanmar) per un grup de persones desconegudes. El KNU va acusar les forces armades de Myanmar per aquest assassinat i posteriorment va nomenar Ba Thin Sein nou líder del grup. D'altra banda, un informe de les Nacions Unides va acusar les forces armades i diversos grups armats d'oposició (DKBA, KNU-KNLAPC, KIA, KNLA, CA, KNLPF, SSA-S i MNDAA, el doble de grups que l'any passat) de

reclutar menors. Mentre que el govern assegura haver retornat gairebé 800 menors a les seves famílies entre el 2002 i el 2007, les Nacions Unides acusen el govern de matar i mutilar menors soldat, i d'impedir l'accés d'organitzacions humanitàries a les zones en conflicte. Per la seva banda, Human Rights Watch estima que podria haver-hi uns 70.000 menors soldat en el país.

Tailàndia (sud)		<i>Inici del conflicte:</i>	2004
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat	Intern	
<i>Actors principals:</i>	Govern, grups armats d'oposició secessionistes		
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Síntesi:</i>	El conflicte al sud de Tailàndia es remunta al principi del segle XX, quan el llavors Regne de Siam i la potència colonial britànica a la península de Malàisia van decidir partir el Sultanat de Patani. Alguns territoris van quedar sota sobirania de l'actual Malàisia, i d'altres (les províncies meridionals de Songkhla, Yala, Patani i Narathiwat), sota sobirania tailandesa. Durant tot el segle XX hi ha hagut grups que han lluitat per resistir les polítiques d'homogeneïtzació política, cultural i religiosa impulsades per Bangkok, o bé per a exigir la independència d'aquestes províncies, de majoria malaio-musulmana. El conflicte va assolir el seu moment àlgid en els anys seixanta i setanta, i va remetre al llarg de les dècades següents, gràcies a la democratització del país. No obstant això, l'arribada al poder de Thaksin Shinawatra l'any 2001 va implicar un gir dràstic pel que fa a la política contrainsurgent i va antecedir l'esclat de la violència que viu la regió des de 2004.		

A Tailàndia, les províncies meridionals de majoria musulmana van seguir registrant de manera quotidiana actes de violència, que van afectar tant a objectius militars i funcionaris de l'Estat com a població civil budista i musulmana. Així, l'anterior primer ministre va haver d'admetre públicament la incapacitat de l'Estat per a posar fi al conflicte a curt termini, tal com havien suggerit algunes fonts militars a tenor de les desenes de milers de soldats desplegats al sud, de la creixent utilització de milícies d'autodefensa i de la detenció de centenars de persones sospitoses de pertànyer a grups armats secessionistes, que segons el govern haurien proporcionat informació valuosa sobre aquests grups. En aquest sentit, tant parlamentaris com organitzacions de drets humans nacionals i internacionals van criticar les tàctiques de contrainsurgència utilitzades per les forces armades, especialment aquelles emparades pel decret d'emergència que regeix al sud del país des de fa mesos i que permet la detenció sense càrrecs durant 37 dies. Segons diversos analistes, la utilització de la tortura i la detenció sistemàtica de població civil sospitosa de col·laborar amb organitzacions secessionistes estaria encoratjant la proliferació i radicalització de grups armats, així com l'animadversió de la població contra les institucions de l'estat.

Europa

Rússia (Txetxènia)		<i>Inici del conflicte:</i>	1999
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, identitat, sistema	Intern	
<i>Actors principals:</i>	Govern federal rus, govern regional pro rus, grups armats d'oposició txetxens		
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=

Síntesi:

Després de l'anomenada primera guerra de Txetxènia (1994-1996), que va enfrontar la Federació Russa amb la república txetxena, principalment per la independència d'aquest territori (autoproclamada el 1991 en el context de descomposició de l'URSS), i que va acabar en un tractat de pau que no va resoldre l'estatus de Txetxènia, el conflicte es reobre el 1999, en l'anomenada segona guerra txetxena, amb el detonant d'unes incursions al Daguestan per part dels rebels txetxens i d'atemptats en ciutats russes. En un context preelectoral i amb un discurs antiterrorista, l'exèrcit rus va entrar de nou a Txetxènia per combatre el règim independentista moderat que havia sorgit després de la primera guerra i que estava assetjat, al seu torn, per disputes internes i una criminalitat creixent. Rússia va donar per acabada la guerra el 2001, sense acord ni victòria definitiva, i va propiciar un estatut d'autonomia i una administració txetxena pro russa, però els enfrontaments persisteixen, en paral·lel a una islamització creixent de les files rebels txetxenes i una regionalització de la lluita armada.

El conflicte va continuar cobrant-se **desenes de víctimes mortals** entre els grups armats txetxens i les forces de seguretat federals i de la República Txetxena, per enfrontaments en diversos districtes. Com a preparació per a les eleccions parlamentàries russes de març, **es van intensificar les operacions selectives** de les tropes russes i txetxenes contra membres de grups armats, amb detencions i enfrontaments periòdics. En paral·lel, va continuar la tendència de progressiva reducció de l'impacte directe del conflicte en la població civil, amb dades de l'ONG russa Memorial que van apuntar a una **reducció dels segrestos i les desaparicions així com de la tortura**. Tot i així, la violència, molt arrelada en la república, va seguir repercutint sobre la seva població civil, amb incidents com el bombardeig per artilleria russa, accidental segons Rússia, contra la localitat de Gekhi, en el districte d'Urus-Martanovsky, que va destruir una vintena de cases i va causar disruptions greus en el subministrament d'electricitat i gas. D'altra banda, a finals de febrer el president txetxè, Ramzan Kadyrov, va sol·licitar a les autoritats federals l'aprovació d'una nova amnistia per a rebels txetxens sense càrrecs per crims greus. Finalment, l'àmplia victòria del candidat successor de Vladimir Putin, Dmitry Medvedev, en les eleccions presidencials de març, qüestionades per organismes internacionals i sense observació electoral de l'OSCE, va apuntar a una línia continuista en l'aproximació federal al conflicte.

Quadre 1. 3. Atemptats suïcides, contextos complexos

La guerra a l'Iraq ha viscut de forma especialment cruel l'impacte dels atemptats suïcides com estratègia de guerra i la complexitat que envolta a aquests actes. Al seu torn, ha estat el conflicte de l'Iraq aquell que ha multiplicat les estadístiques sobre l'ús d'aquest tipus de tàctica, utilitzada també en altres conflictes com Sri Lanka, Txetxènia, l'Afganistan o Israel-Palestina. Mentre una part dels estudis sobre missions suïcides adopta perspectives monocausals, altres analistes apunten a la necessitat d'adoptar una perspectiva multidimensional, que abordi simultàniament i interrelacioni variables en almenys tres plànols: l'organització armada que empra combatents suïcides, el context social i polític d'on emanen aquestes pràctiques i aquests individus, i el plànol individual dels perpetradores d'atemptats suïcides.¹⁴ Sense restar importància a aquest últim element, abordar l'entorn sociopolític i cultural dels atemptats i les lògiques dels grups que les promouen és especialment significatiu, per tractar-se de pràctiques violentes emmarcades en escenaris de violència organitzada que superen l'acte individual.

Si bé una gran part dels atemptats suïcides són duts a terme per grups o moviments d'inspiració religiosa fonamentalista,¹⁵ es tracta d'una pràctica contrària a preceptes ètics o religiosos generalitzats en les societats en què tenen lloc, com són les normes de no matar civils innocents i de no cometre suïcidi.¹⁶ Malgrat això, en alguns contextos s'observa la criminalització del conjunt de societats o religions en les quals es circumscriuen les organitzacions que practiquen els atemptats suïcides, com la població palestina o la religió islàmica, amb la consegüent perpetuació de la imatge de l'enemic, la radicalització de posicions i dificultats d'acostament en la resolució de conflictes.

Una altra dimensió significativa de l'estratègia dels atemptats suïcides és el context sociocultural i polític en el qual tenen lloc. El fet que aquesta pràctica no s'hagi generalitzat més enllà d'un grup específic de països, malgrat la seva efectivitat com a arma destructiva en contextos de "guerres asimètriques", no és un fenomen aliè a la complexa estructura social que l'envolta: contextos en què es fa present una "cultura del

¹⁴ Gill, P. "A Multi-dimensional Approach to Suicide Bombing" a IJCV, Vol. 1, No. 2, 2007, pp.142-159.

¹⁵ Sela-Shayovitz, R. "Suicide bombers in Israel: their motivations, characteristics and prior activity in terrorist organizations" a IJCV, Vol. 1, No.2, 2007, pp. 160-168, citant a Shay y Schweitzer, 2002.

¹⁶ Gill, P., Op. Cit.

martiri", conreada i promoguda al seu torn per les pròpies organitzacions armades i determinats grups polítics. Aquestes es recolzen en gran mesura en discursos i pràctiques que redefeixen o adapten normes i valors amb la finalitat de legitimar la pràctica de la violència suïcida, convertint el terrorista suïcida en "màrtir vivent" prèviament a l'atemptat, en "màrtir" o "persona que es dóna" a qui s'immola, en "mares valentes" a les seves mares, i en "noces" als seus funerals.¹⁷ Per això, la dimensió simbòlica, si bé sovint desatessa per mediadors i altres actors del conflicte, juga un paper important en la mobilització de la violència. Experiències col·lectives de repressió, rols assistencials per part d'aquells que promouen al mateix temps la violència, i la invisibilització d'alternatives a la violència contribueixen també a legitimar determinades pràctiques violentes des de la victimització pròpia i la deshumanització del contrari.

Turquia (sud-est)		<i>Inici del conflicte:</i>	1984
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat	Intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	Govern, PKK		
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Síntesi:</i>	El PKK, creat l'any 1978 com un partit polític de caire marxista-leninista i dirigit per Abdullah Öcalan, va anunciar el 1984 una ofensiva armada contra el govern. Es va embarcar en una campanya d'insurgència militar per reclamar la independència del Kurdistan, a la qual el govern va respondre amb contundència, en defensa de la integritat territorial. La guerra que es va desencadenar entre el PKK i el govern va afectar de manera especial la població civil kurda del sud-est de Turquia, atrapada en el foc creuat i víctima de les persecucions i les campanyes d'evacuacions forçades engegades pel govern. El conflicte va donar un gir el 1999, amb la detenció d'Öcalan i l'anunci posterior del PKK sobre l'abandonament de la lluita armada i la transformació dels seus objectius. Així, deixava enrere la demanda d'independència per centrarse en la reivindicació del reconeixement de la identitat kurda al si de Turquia. Entre el discurs de lluita antiterrorista de Turquia i d'autodefensa per part del PKK, el conflicte es va mantenir viu en forma de tensió en els anys posteriors i va augmentar d'escala el 2007.		

El conflicte es va agreujar en el nord de l'Iraq, amb noves ofensives aèries de l'exèrcit turc contra el PKK, intensificades des de desembre, i la seva culminació en una **operació transfronterera terrestre** de vuit dies a finals de febrer. La incursió, que va comptar amb assistència de la intel·ligència nord-americana, va ser considerada un èxit per l'exèrcit turc, que va xifrar en **240 les víctimes mortals en el grup armat** i en 24 les pròpies, i que va assegurar haver reduït significativament la capacitat logística i comunicativa del grup. En canvi, el PKK va admetre menys d'una desena de baixes pròpies i unes 100 de militars. La fi sobtada de l'ofensiva va motivar crítiques de l'oposició política majoritària turca, fet que va generar un nou front de tensió intern. En paral·lel, dins de Turquia van continuar els enfrontaments periòdics entre les forces armades i el PKK. L'exèrcit va establir sis noves zones de seguretat en les províncies de Siirt, Sirtak i Hakkari, donant continuïtat a les àrees establertes el 2007. Entre les accions del PKK va ser d'especial gravetat un atemptat amb bomba a Diyarbakir (sud-est), que va causar set víctimes mortals, cinc d'elles estudiants, i uns 70 ferits, atemptat que el grup va atribuir a una cèl·lula autònoma. La **retòrica de l'autodefensa** va dominar els discursos d'ambdues parts, amb el PKK a més demanant l'obertura d'un diàleg i el govern reclamant-li l'abandonament de les armes i anunciant l'**ampliació de la lluita antiterrorista a iniciatives econòmiques, socials i culturals** per a restar-li suports.

¹⁷ Ibid.

Orient Mitjà

Iraq	<i>Inici del conflicte:</i>	2003
<i>Tipologia:</i>	Sistema, Govern, Recursos	Intern internacionalitzat
<i>Actors principals:</i>	Govern de transició, coalició internacional liderada pels EUA i el Regne Unit, grups armats d'oposició interns i externs	
<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i> ↑
<i>Síntesi:</i>	La invasió de l'Iraq per part de la coalició internacional liderada pels EUA el març de 2003, que va utilitzar la suposada presència d'armes de destrucció massiva com a argument, i amb la voluntat de derrocar el règim de Saddam Hussein per la seva suposada vinculació amb els atacs de l'11 de setembre de 2001 a Nova York, va propiciar l'inici d'un conflicte armat en el qual es van involucrar progressivament nombrosos actors: les tropes internacionals, les forces armades iraquianes, milícies i grups insurgents, i al-Qaida, entre d'altres. El nou repartiment del poder entre grups sunnites, xiïtes i kurds en el marc institucional instaurat després de l'enderrocament de Hussein va provocar el descontentament entre nombrosos sectors. La violència no ha fet sinó créixer, i s'ha imposat l'oposició armada contra la presència internacional en el país a la lluita interna pel control del poder amb un marcat component sectari des de febrer de l'any 2006, principalment entre xiïtes i sunnites.	

Al març es va complir amb un balanç negatiu el cinquè aniversari de la invasió de l'Iraq per part de la coalició internacional liderada pels EUA. Si, per una part, a l'alto el foc unilateral decretat per la milícia del-Mahdi del shií Moqtada al-Sadr a l'agost del 2007 (renovat al febrer del 2008) havia aconseguit reduir el nombre de víctimes mortals del conflicte, l'inici a mitjan març de forts combats entre els partidaris d'Al-Sadr i l'exèrcit iraquí va significar un perillós rebrot de la violència. Durant els enfrontaments, que es van iniciar en la ciutat petrolera de Bàssora i es van estendre a la capital i a altres zones del sud del país, van morir més d'un centenar de persones. Després de l'ofensiva, justificada pel primer ministre Nouri al-Maliki com a mesura per a imposar l'ordre, Al-Sadr va instar els seus seguidors a abandonar les armes. D'altra banda, la successió d'atacs suïcides durant els tres primers mesos de l'any en diversos punts del país va significar un augment de les morts de civils respecte als mesos anteriors (633 iraquians van morir al febrer, part dels quals en dos atacs simultanis el dia 1). D'altra banda, el nombre de soldats nord-americans morts des de l'inici del conflicte va ascendir a 4.000. Finalment, els atacs de l'exèrcit turc al nord de l'Iraq per a combatre al grup armat kurd PKK van generar una tensió extra en el país, i el govern va qualificar els actes de violació de la seva sobirania.

Israel – Palestina	<i>Inici del conflicte:</i>	2000
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat, Territori	Internacional ¹⁸
<i>Actors principals:</i>	Govern israelià, milícies de colons, ANP, Fatah (Brigades dels Màrtirs d'al-Aqsa), Hamas (Brigades Ezzedin al-Qassam), Jihad Islàmica, FPLP, FDLP, Comitès de Resistència Popular	
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i> ↑
<i>Síntesi:</i>	El conflicte entre Israel i els diferents actors palestins es reinicia l'any 2000 amb l'esclat de la Segona Intifada, propiciada pel fracàs del procés de pau promogut al principi dels anys noranta (Procés d'Oslo, 1993-1994). El conflicte palestino-israelià s'inicia el 1947, quan la resolució 181 del Consell de Seguretat de l'ONU divideix el territori de Palestina sota mandat britànic en dos Estats i poc després es proclama l'Estat d'Israel (1948), sense que es pugui materialitzar des d'aleshores un Estat palestí. L'any 1948, Israel s'annexiona Jerusalem oest, i Egipte i Jordània ocupen Gaza i Cisjordània, respectivament. El 1967, Israel envaeix Jerusalem Est, Cisjordània i Gaza després de vèncer a la "Guerra dels Sis Dies" contra els països àrabs. No és fins als acords d'Oslo que l'autonomia dels territoris palestins esdevé formalment reconeguda, encara que la seva implementació topa amb l'ocupació militar i el control del territori imposat per Israel.	

¹⁸ Encara que "Palestina" no és un Estat reconegut internacionalment (tot i que l'Autoritat Nacional Palestina és una entitat política vinculada a una determinada població i a un territori), el conflicte entre Israel i Palestina es considera "internacional" i no pas "intern", perquè es tracta d'un territori ocupat il·legalment, la pretesa pertinença del qual a Israel no és reconeguda pel Dret Internacional ni per cap resolució de Nacions Unides.

L'evolució del conflicte al llarg del primer trimestre va venir marcada per l'**ofensiva de gran magnitud sobre la Franja de Gaza, controlada per Hamàs, per part de l'exèrcit israelià, sota l'argument d'intentar aturar el llançament de coets sobre el seu territori llançats per les milícies palestines i que havien provocat la mort d'un ciutadà israelià.** L'atac de l'exèrcit d'Israel, iniciat el 27 de febrer i que va causar la mort de 125 palestins en cinc dies, va ser condemnat pel Secretari General de l'ONU, qui el va qualificar de desproporcionat, mentre que el president palestí, Mahmoud Abbas, va declarar que interrompia temporalment les converses de pau amb Israel com a forma de protesta. Dies després de la fi de l'ofensiva sobre Gaza, un atemptat comès per palestins a Jerusalem oest va provocar la mort de vuit estudiants en un centre d'estudis jueus. **El 4 de febrer, un atemptat suïcida a Dimona (Negev), reivindicat per Hamàs, va suposar el primer d'aquestes característiques en un any.** D'altra banda, el pols entre Israel i Hamàs va patir un nou episodi quan milicians palestins van aconseguir enderrocar el 23 de gener una part del mur de separació que uneix el territori de la Franja de Gaza amb Egipte. Milers de ciutadans van poder creuar la frontera de Rafah després de mesos d'assetjament i de bloqueig israelià, denunciat per diverses organitzacions i institucions internacionals per considerar-ho un càstig col·lectiu amb greus conseqüències humanitàries.

Quadre 1.2. Al-Qaida i els conflictes locals: una confluència d'interessos

L'increment de la presència d'Al-Qaida en nombrosos països en conflicte o tensió ha estat una constant observada en el panorama internacional en els últims anys. L'Iraq seria l'exemple paradigmàtic, però la "contaminació" del fenomen d'Al-Qaida ha aparegut en molts altres contextos, especialment a l'Orient Mitjà.

Per començar, cal dir que Al-Qaida (que des de la seva creació el 1988 ha dut a terme atacs en múltiples parts del món) és una xarxa no territorialitzada i, com a tal, no ha intentat implantar un Estat islàmic en cap país. Ni tan sols a l'Afganistan, com assenyala l'especialista Olivier Roy, on Al-Qaida va refugiar-se durant gran part dels anys noranta. En aquest sentit, Roy afirma que Al-Qaida no pot ser considerada una continuació de grups com els Germans Musulmans, Hamàs, o Hezbollah, i ho demostra el fet que la seva font de reclutament procedeix en bona mesura de joves que no tenen relació directa amb els països d'Orient Mitjà en conflicte. De fet, la major part dels seus combatents són musulmans occidentals de segona generació o ciutadans d'Estats sense conflicte armat en el seu territori (saudites, egipcis o marroquins) i no palestins, afganesos o iraquians.

Esgrimir la presència d'Al-Qaida en determinats escenaris serveix a diversos interessos. En primer lloc, Al-Qaida, abandera certs conflictes per a incrementar l'adhesió a la seva lluita (sent Palestina el cas més recurrent). En segon lloc, per a aquells que enarboren la lluita contra el terrorisme l'existència d'Al-Qaida ofereix una justificació perfecta en la recerca d'un enemic comú, contribuint a la simplificació de les anàlisis i a la criminalització d'actors no afins. Això inclou tant els EUA, que exerceixen el lideratge de la coneguda com a "guerra contra el terrorisme" a nivell internacional, com a governs de països en conflicte que s'han apropiat d'aquest discurs per a guanyar el suport de la potència nord-americana (en termes militars o polítics) i per a reprimir dissidències internes. Algèria seria un cas exemplar, amb un conflicte iniciat en la dècada dels anys noranta amb sectors islamistes que desafiaven el govern, on se segueixen produint atemptats amb un marcat caràcter intern (de fet, policies, militars i gendarmes, juntament amb seus governamentals, són un dels principals objectius), però que es dilueixen en la lluita antiterrorista global. La recent adscripció del grup armat algerià a l'òrbita d'Al-Qaida (començant per la redenominació a Organització d'Al-Qaida en el Magrib Islàmic -anteriorment conegut com Grup Salafista de Predicació i Combat-) ha d'entendre's com una estratègia de visibilització que també serveix a certs actors locals. En el cas d'Algèria, com en el de Jemah Islamiyya a Indonèsia o l'Organització d'Al-Qaida a la Península Aràbiga que opera a l'Aràbia Saudí i al Iemen, la relació entre organitzacions locals i la xarxa d'Al-Qaida produeix una simbiosi de la qual ambdós treuen profit.

A qui no serveix la implantació d'Al-Qaida? La "contaminació" del fenomen d'Al-Qaida resulta negativa per a certs actors locals. Seria el cas de Hamàs a Palestina o el de Hezbollah al Líban. No és d'estranyar que els dirigents islamistes que controlen la Franja de Gaza no deixin de negar qualsevol vincle amb la xarxa internacional, desautoritzant les periòdiques declaracions del líder del seu rival Fatah, el president Mahmoud Abbas, en aquest sentit. De fet, Al-Qaida va celebrar la presa de poder de Hamàs el passat juny en la Franja, però també li va recriminar errors, com el d'haver apostat per la via política al presentar-se a les eleccions (i són precisament aquestes recriminacions les que els dirigents de Hamàs posen de relleu per a

argumentar la separació entre ambdós grups). El que està clar és que la causa palestina és extremadament útil a Al-Qaida per a la captació de membres, com ho testifiquen les contínues i múltiples proclames en aquest sentit. Un dels últims comunicats de l'organització anava dirigit als musulmans i els instava a unir-se a la insurrecció a l'Iraq com la millor forma de recolzar els palestins. De la mateixa forma, al Líban, Hezbollah, moviment xiïta amb una agenda interna pròpia, tem enormement la presència d'Al-Qaida, formació sunnita, en el territori que controla, com ho corroboren alguns atacs esdevinguts en el sud del país i dels quals Hezbollah s'ha desmarcat immediatament. Passa alguna cosa semblat amb certs sectors de l'Iraq, on molts sunnites, inclosos els salafistes, no aproven els atemptats suïcides indiscriminats ni l'estratègia d'enfrontament amb els xiïtes perseguida per al-Qaeda.

La utilització de la "òptica d'Al-Qaida", i de la "lluita contra el terrorisme" en general, a l'hora d'abordar els conflictes té diversos perills. En primer lloc, pot servir per a despolititzar les reivindicacions de certs actors armats, molts dels quals duen dècades amb reclamacions. Derivat de l'anterior, l'única recepta que s'ofereix és un enfocament exclusivament militarista i policial (tot i que l'anàlisi dels conflictes en les últimes dècades ens aporta informació sobre l'escàs triomf de les opcions militars com a forma de resoldre els conflictes). En tercer lloc, permet als protagonistes interns del conflicte als quals els grups armats s'enfronten, eludir la seva responsabilitat, a més de desincentivar la recerca de solucions negociades. Cal tenir present, tal com conclou Roy, que "Al-Qaida està implicada en la deterioració dels conflictes, però és incapaç de coordinar-los; els canals locals, nacionals, tribals o religiosos són més poderosos".

Palestina		<i>Inici del conflicte:</i>	2006
<i>Tipologia:</i>	Govern	Intern	
<i>Actors principals:</i>	ANP, Fatah (Brigades dels Màrtirs d'al-Aqsa), Hamas (Brigades Ezzedin al-Qassam)		
<i>Intensitat:</i>	1	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Síntesi:</i>	L'oposició entre els diferents sectors palestins al llarg de les últimes dècades ha estat protagonitzat principalment per grups nacionalistes laics d'una banda (Fatah i el seu braç armat —les Brigades dels Màrtirs d'al-Aqsa—, FPLP, FDLP) i grups confessionals d'una altra (Hamas i el seu braç armat -Brigades Ezzedin al-Qassam-, Jihad Islàmica). L'enfrontament respon a la voluntat de controlar el poder dins dels territoris palestins i s'ha traduït, al seu torn, en diferents aproximacions envers les relacions amb Israel. Després d'anys de domini de Fatah en la política palestina (moviment liderat per Yasser Arafat i posteriorment per Mahmud Abbas), les acusacions de corrupció i de no defensar els interessos palestins en el procés de pau van desencadenar el triomf de Hamas en les eleccions de gener de 2006. Aquest fet va precipitar una batalla dialèctica i armada entre ambdues formacions pel control de les institucions polítiques i, sobretot, de les forces de seguretat.		

Es va mantenir el conflicte entre les dues formacions palestines rivals, **Hamàs i Fatah**, que controlen la Franja de Gaza i Cisjordània, respectivament, encara que **la violència va remetre respecte a la present el 2007**. Al febrer, Hamàs va acusar col·laboradors pròxims al president palestí, Mahmoud Abbas, d'intentar assassinar al dirigent islamista, Ismael Haniya, en paral·lel a la revelació de mitjans nord-americans de l'existència d'un pla del govern de George W. Bush per a recolzar l'organització d'Abbas en el seu intent de fer caure l'executiu de Hamàs. **Els desacords sobre l'encreuament de Rafah a la frontera amb Egipte també van ser motiu de disputa**, i tant Hamàs com Fatah van reivindicar la seva gestió (a través de l'ANP). Durant el trimestre, Abbas va rebutjar qualsevol diàleg amb el partit rival fins que aquest no cedís el control de la Franja de Gaza, encara que el **23 de març representants d'ambdós partits van signar un acord afavorit pel president iemenita i que va ésser posteriorment desautoritzat per l'entorn d'Abbas**. Les denúncies del president palestí a l'assetjament israelià sobre Gaza no van servir per a apropar posicions amb l'entorn de Hamàs.

Iemen		<i>Inici del conflicte:</i>	2004
<i>Tipologia:</i>	Sistema	Intern	
<i>Actors principals:</i>	Forces armades, seguidors del clergue al-Houthi (<i>al-Shabab al-Mumen</i>)		

<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Síntesi:</i>	El conflicte es va iniciar el 2004, quan els partidaris del clergue al-Houthi, pertanyents a la minoria xiïta, van iniciar una rebel·lió al nord del Iemen amb la intenció de reinstaurar al conjunt sunnita del país un règim teocràtic similar al que havia desaparegut el 1962. Així mateix, els rebels sempre han acusat el govern de corrupció i de desatendre les regions muntanyoses septentrionals, alhora que s'han oposat a la seva aliança amb els EUA en la lluita contra el terrorisme. El conflicte ha causat milers de víctimes i ha provocat el desplaçament de milers de persones.		

L'acord de pau al Iemen signat a Qatar al juny del 2007 va quedar invalidat després del reinici dels enfrontaments entre partidaris d'Al-Houthi i les tropes governamentals a la província septentrional de Saada. Els combats es van reprendre a la fi de desembre i es van mantenir al llarg dels primers mesos de l'any malgrat la renovació de l'acord l'1 de febrer. Portaveus dels seguidors d'Al-Houthi van alertar en repetides ocasions de l'incompliment per part del govern dels termes acordats, en concret la retirada de les tropes de l'exèrcit de les zones previstes. D'altra banda, la tensió en el país també va estar motivada per les protestes en la ciutat meridional d'Aden, que van causar alguns morts, en exigència al poder central de majors drets formulats per la població del sud. D'altra banda, un grup fins ara desconegut que va afirmar pertànyer a la xarxa d'Al-Qaida al país es va atribuir la responsabilitat dels atemptats contra turistes espanyols i belgues ocorreguts al juny de l'any anterior i al gener del 2008, respectivament.